

CRNA GORA
MINISTARSTVO LJUDSKIH I MANJINSKIH PRAVA

**Završni izvještaj o sprovođenju Nacionalne strategije
rodne ravnopravnosti 2021-2025 sa osvrtom na
Akcioni plan 2023-2024 za 2024. godinu.**

Jul, 2025

Sadržaj

Skraćenice	5
Uvodni rezime	6
Informacija o napretku u postizanju operativnih ciljeva i pratećih indikatora učinka	10
Pregled realizacije aktivnosti po operativnim ciljevima za 2024. g.	20
Sumirani prikaz realizovanih aktivnosti za NSRR 2021-2025	21
Nalazi evaluacije Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025	22
Zaključak	23
Pregled utrošenih sredstava	24
Aktivnosti projekata “Ujedinjeni u rodnoj ravnopravnosti” koje realizuje Kancelarija UNDP- a u Crnoj Gori u saradnji sa Odjeljenjem za poslove rodne ravnopravnosti	24
Pregled projekta „Podrška promociji i integraciji rodne ravnopravnosti“ koje sprovodi Misija OESC-a u partnerstvu sa Odjeljenjem za poslove rodne ravnopravnosti	33
Preporuke za naredne faze sprovođenja strateškog dokumenta NSRR 2025-2029 sa AP 2025-2026.	96

Skraćenice

AP – Akcioni plan

IZJCG – Institut za javno zdravlje Crne Gore

MLJMP – Ministarstvo, ljudskih i manjinskih prava

NSRR – Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti 2021-2025.

OEBS – Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju u Crnoj Gori

OP – Operativni cilj

ORR – Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti

CSO – Centar za stručno obrazovanje

ROB – Rodno odgovorno budžetiranje

SCC – Sekretarijat Savjeta za konkurentnost

ZZŠ – Zavod za školstvo

ULJR – Uprava za ljudske resurse

UNDP – Razvojni program Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori

UZIP – Uprava za inspekcijske poslove

Uvodni rezime

Nacionalni okvir za kreiranje, sprovođenje i evaluaciju politika rodne ravnopravnosti obuhvata širok spektar akata, među kojima krovni Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti 2021-2025. godine sa Akcionim planom 2023-2024. godine zauzima najvažnije mjesto. Ovaj strateški dokument predstavlja viziju i posvećenost Države da se u Crnoj Gori podigne nivo rodne ravnopravnosti do 2025. godine. Širok dijapazon aktera koji su zaduženi za sprovođenje NSRR podrazumijeva komunikaciju i koordinaciju napora da se ciljevi koji su izloženi u Strategiji dosljedno ispunjavaju i prate.

Najprije, Nacionalna strategija počiva na premisi da treba ojačati normativni okvir rodne ravnopravnosti, baš kao i njegovu primjenu u praksi. Snaženje institucionalne efikasnosti i efektivnosti jedan je od stubova na kojima počiva put Crne Gore ka Evropskoj uniji, ispunjenje obaveza proisteklih iz međunarodnih ugovora, kao i ostvarenje ciljeva održivog razvoja koji su predstavljeni u UN-ovoj Agendi za održivi razvoj 2030.

Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti izlaže nekoliko operativnih ciljeva, koji se tiču unaprjeđenja primjene zakonskog okvira, kao i prevencije diskriminacije po osnovu pola i roda, ali i pružanja zaštite ukoliko dođe do takve vrste devijacije. Takođe, Strategija izlaže i viziju poboljšanja i snaženja edukacije kroz različite sfere, kao što su obrazovanje, mediji i kultura, kako bi se smanjili i iskorijenili rodno zasnovani stereotipi. Prema Strategiji, ženama i osobama drugačijih polnih i rodni identiteta treba omogućiti jednak pristup resursima i njihovim raspolaganjem. Osim operativnih ciljeva i mjera uz pomoć kojih je moguće pratiti i ocjenjivati stepen realizacije Strategije, ona jasno determiniše glavne nosioce različitih aktivnosti. Vizija takvog djelovanja je efektivnija podjela zadataka, ali i uspješnija komunikacija i koordinacija među akterima kako bi se maksimizovao učinak na polju rodne ravnopravnosti.

Implementacijom ove strategije, Crna Gora pokazuje svoju odlučnost da implementira konvencije UN-a, Savjeta Evrope, Strategiju Evropske unije za rodnu ravnopravnost 2020-2025, te druga međunarodna obavezujuća akta.

Javne politike u Crnoj Gori nisu dovoljno orodnjene, uprkos činjenici da Zakon o rodnoj ravnopravnosti propisuje obavezu organa da u svim fazama planiranja, donošenja i sprovođenja odluka, kao i preduzimanja aktivnosti, ocjenjuju i vrednuju uticaj tih odluka i aktivnosti na položaj žena i muškaraca. Kao posljedica toga, u okviru većeg dijela javnih politika nisu predviđene pozitivne mjere za podsticanje rodne ravnopravnosti na način kako ih definiše Zakon.

U cilju efikasnijeg sprovođenja zakonodavnog i strateškog okvira kojim se podstiče rodna ravnopravnost u Crnoj Gori, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, razvilo je Instrument za procjenu stepena rodne orodnjenosti strateških dokumenata. Ovaj instrument pomaže Generalnom sekretarijatu Vlade u procjeni javnih politika i uključivanju rodne komponente u strateška dokumenta. Na osnovu ovog instrumenta, unaprijeđeni

su metodologija razvoja strateških politika, obrazovni programi za državne službenike za strateško planiranje i obrasci za davanje mišljenja na strateška dokumenta.

Na kraju važenja Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025, biće sprovedena analiza kako bi se ocijenila uspješnost implementacije ovog instrumenta i postignuti rezultati u oblasti rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori kroz *gender mainstreaming* pristup.

Na osnovu evaluacije NSRR ukupna ocjena po osnovu kriterijuma iste je uglavnom srednja.

Jedan od ključnih izazova je promjena društvenih normi i stereotipa koji doprinose nejednakosti između polova. Tradicionalne rodne uloge i očekivanja i dalje ograničavaju mogućnosti žena u politici, ekonomiji i drugim sferama društva. Potrebno je raditi na edukaciji i podizanju svijesti kako bi se promovisala rodna ravnopravnost i izgradila podrška za promjene u društvu.

Takođe je važno unaprijediti zakonodavni okvir i njegovu primjenu u oblasti rodne ravnopravnosti. Nedostatak dosljedne primjene zakona i nedovoljna efikasnost pravosudnog sistema otežavaju suočavanje sa rodno zasnovanim nasiljem i garantovanje prava žena. Jačanje institucionalnih kapaciteta i poboljšanje saradnje između relevantnih institucija može doprinijeti boljoj zaštiti žrtava nasilja i procesuiranju počinilaca.

Uključivanje žena u političke procese i donošenje odluka takođe je od suštinske važnosti. Potrebno je raditi na povećanju njihove zastupljenosti na svim nivoima vlasti i osigurati da se njihov glas čuje u procesima donošenja odluka. Podrška ženama u ekonomskom osnaživanju, pristup obrazovanju i zdravstvenim uslugama takođe su ključni faktori za ostvarivanje rodne ravnopravnosti.

Crna Gora je prepoznala ove izazove i angažovala se u njihovom prevazilaženju, ali napredak je još uvijek potreban. Kontinuirani rad na osnaživanju žena, edukaciji društva i jačanju institucionalnih kapaciteta ključni su faktori za postizanje rodne ravnopravnosti u zemlji.

Svi ovi izazovi, zajedno sa drugim faktorima, stvaraju složeno okruženje za ostvarivanje rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori. Potrebno je sprovesti koordinirane napore i angažovati sve relevantne aktere kako bi se prevazišli ovi izazovi.

U kontekstu implementacije politike rodne ravnopravnosti u 2023. godini, fokus je na nekoliko ključnih rezultata i postignuća:

Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti: Vlada Crne Gore, na sjednici od 20. jula 2023. godine, usvojila je Izvještaj o sprovođenju Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025 za 2022. godinu, i donijela je Akcioni plan za period 2023-2024. Usvojen je Akcioni plan za period 2023-2024, u skladu sa preporukama Srednjoročne evaluacije iz decembra 2022.godine

Projekti i inicijative: Sprovedeni su brojni projekti u saradnji sa različitim partnerima, uključujući obuku za borbu protiv govora mržnje, kampanje za podizanje svijesti o rodnim stereotipima i podršku liderima/ki novih generacija.

Saradnja sa NVO organizacijama i međunarodnim organizacijama: Postoji intenzivna saradnja sa nevladinim organizacijama u Crnoj Gori, kao i međunarodnim organizacijama poput UNDP-a, OEBS-a, UN Women, UNICEF-a u cilju unapređenja rodne ravnopravnosti i praćenja napretka.

Struktura AP-a 2023-2024 je zasnovana na jednom strateškom cilju i tri operativna cilja usklađenih sa strukturom definisanom u Nacionalnoj strategiji rodne ravnopravnosti 2021-2025, i to:

U februaru 2023. godine, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava formilo je Radnu grupu za izradu Akcionog plana 2023 – 2024. Radna grupa je održala tri sastanka koji su imali za cilj analizu rezultata aktivnosti koje su urađene tokom 2021-2022 i konsultacije o aktivnostima koje će sadržati novi Akcioni plan.

Evaluacija Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025 koja je sprovedena krajem 2024. godine, u organizaciji Misije OEBS-a (OSCE) u Crnoj Gori, u saradnji sa Odjeljenjem za rodnu ravnopravnost, imala je za cilj da procijeni učinke sprovođenja strategije i da usmjeri izradu nove strategije za naredni četvorogodišnji period – od 2025. do 2029. godine. Evaluaciju je sprovedla angažovana lokalna ekspertkinja, primjenjujući OECD-ove kriterijume za procjenu relevantnosti, koherentnosti, efektivnosti, efikasnosti, uticaja i održivosti politika. Nalazi evaluacije obuhvatili su identifikaciju naučenih lekcija, kao i snage i slabosti postojećih mehanizama rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori. Na osnovu toga, definisane su preporuke za unapređenje institucionalnih kapaciteta, uključujući povećanje budžetskih sredstava, usvajanje zakonskih izmjena i jačanje lokalnih i nacionalnih struktura za sprovođenje politika rodne ravnopravnosti. Rezultati i preporuke evaluacije koristiće se kao osnova za izradu novog strateškog dokumenta koji će biti primjenjivan od 2025. godine.

Rezultati drugog Indeksa rodne ravnopravnosti za Crnu Goru predstavljani su u julu 2023. godine od strane Uprave za statistiku i Ministarstva ljudskih i manjinskih prava.

[https://monstat.org/uploads/files/demografija/rodnaavnopravnost/Indeks%20rodne%20ravnopravnosti%20MNE%20\(2\)_25.7.pdf](https://monstat.org/uploads/files/demografija/rodnaavnopravnost/Indeks%20rodne%20ravnopravnosti%20MNE%20(2)_25.7.pdf)

Indeks je obračunala Uprava za statistiku - MONSTAT u saradnji sa Evropskim institutom za rodnu ravnopravnost, u skladu sa propisanom metodologijom, korišćenjem nacionalnih i međunarodnih izvora podataka i ova aktivnost finansirana je od strane Evropske unije u okviru predpristupnog fonda (IPA). Prije objavljivanja Indexa, Odjeljenje za poslova rodne ravnopravnosti je dalo saglasnost na izračunate indikatore. Rezultati drugog po redu Indexa rodne ravnopravnosti za Crnu Goru predstavljeni su 25. jula 2023. godine na press konferenciji koju su organizovali Uprava za statistiku – Monstat i Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava .

Indeks rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori za 2023. godinu je 59,3, što je porast od 4,3 indeksna poena u odnosu na Indeks iz 2019. godine. U EU-27 Indeks rodne ravnopravnosti iznosi 68,6. U odnosu na EU-27 Crna Gora bilježi nižu vrijednost indeksa za 9,3 indeksna poena. Indeks glavnih domena rodne ravnopravnosti pokazuje da je najveći jaz nejednakosti je u oblasti novca (niža vrijednost indeksa za 20,7 indeksnih poena u odnosu na prosjek EU-27), dok je najmanji jaz u Crnoj Gori u odnosu na prosjek EU-27 zabilježen u domenu zdravlja (niža vrijednost indeksa za 0,8 indeksnih poena u odnosu na prosjek EU-27).

U maju je prezentovan Treći periodični izvještaj Crne Gore o sprovođenju Konvencije za eliminaciju svih oblika diskriminacije žena na 88. zasijedanju Komiteta za eliminaciju svih oblika diskriminacije žena CEDAW. Na zaključna razmatranja Komiteta za eliminaciju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) povodom Trećeg periodičnog izvještaja Crne Gore, Komitet je zatražio da u roku od dvije godine dostavimo informacije o sprovođenju hitnih preporuka u paragrafima:

- 16 (a) - Povećanje ljudskih, tehničkih i finansijskih resursa u Odjeljenju za rodnu ravnopravnost i obezbjeđivanje programa snaženja kapaciteta u cilju snaženja ekspertize službenika zaduženih za rodna pitanja kako bi efikasno koordinirali naporima o rodnim pitanjima u svim vladinim sektorima;
- 26 (b) - Dopuniti Krivični zakonik kako bi se posebno kriminalizovala kazna femicid;
- 30 (a) - Izmijeniti izborni zakon kako bi se uveo sistem zatvarača koji zahtijeva da političkih partija da sastave listu kandidata na kojoj će se nalaziti neizmjenično muški i ženski kandidati, i da se odobre navedeni amandmani prije predstojećih izbora 2027, s planom da se ostvari paritet u političkom predstavljanju;
- 36 (b) - Razvijati i implementirati nacionalne programe za obezbjeđivanje besplatnih i pristupačnih kontraceptivnih sredstava kao dio napora u cilju prevencije neželjenih trudnoća i seksualno prenosivih bolesti.

Završni izvještaj o sprovođenju NSRR 2021-2025 je rezultat zajedničkog rada članova/ca Komisije za praćenje sprovođenja NSRR 2021-2025. Dobijeni komentari i sugestije od strane članova/ca Komisije su ugrađeni u ovaj dokument, čime je ispoštovan princip transparentnosti i konsultativnosti.

Informacija o napretku u postizanju operativnih ciljeva i pratećih indikatora učinka

Analiza realizacije aktivnosti po operativnim ciljevima, primjenom metode semafora, prikazana je sljedećom tabelom:

Strateški cilj Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025: Podići nivo rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori do 2025 godine								
Naziv indikatora: Indeks rodne ravnopravnosti					Ciljna vrijednost			
					2023	2025		
					56	57		
					59,3↑			
<u>Operativni cilj I</u> Unaprijediti primjenu postojećeg normativnog okvira na sprovođenju politike rodne ravnopravnosti i zaštitu od diskriminacije po osnovu pola i roda		<u>Operativni cilj II</u> Unaprijediti politike u oblasti obrazovanja, kulture i medija kako bi se smanjio nivo stereotipa i predrasuda prema ženama i osobama drugačijih polnih i rodni identiteta		<u>Operativni cilj III</u> Povećati nivo učešća žena i osoba drugačijih polnih i rodni identiteta u oblastima koje omogućavaju pristup resursima i dobiti od korišćenja resursa				
Naziv indikatora								
Procenat sektorskih javnih politika u kojima je sprovedeno orodnjavanje	Ciljna vrijednost		Broj sprovedenih preporuka iz izvještaja CEDAW i ECRI vezane za obrazovanje, kuturu i medije	Ciljna vrijednost		Vrijednost Indeksa rodne ravnopravnosti u domenu <i>Novac</i> <i>i</i> <i>Moć</i>	Ciljna vrijednost	
	2023	2025		2023	2025		2023	2025
	+5% u odnosu na 2021. godinu	10% u odnosu na 2021. godinu		2	4		61	62
							61,9↑	
							36	37
					44,1↑			

U ovom dvogodišnjem Akcionom planu ostvaren je važan iskorak u sprovođenju politike rodne ravnopravnosti, prije svega, kroz integrisanje principa rodne ravnopravnosti u javne politike i javne finansije. Kao što je već navedeno u uvodnom djelu, Indeks rodne ravnopravnosti je izrađen u 2023. godini, koji ujedno determiniše uspješnost sprovođenja politika rodne ravnopravnosti. Rezultati indeksa koji su i indikatori glavnog strateškog cilja i operativnog cilja 3, ukazuju u tom djelu uspješnost implementacije indikatora, koje su prikazane u gornjoj tabeli. U odnosu na operativni cilj 1, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava u saradnji sa Misijom OEBS-a razvilo

je Instrument za procjenu orodnjenosti strateških dokumenata, koja se uspješno realizovala u prethodnom akcionom planu NSRR-a, a kao rezultat projekta u Metodologiju razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata uveršteno je orodnjavanje javnih politika. Budući da se obaveza orodnjavanja strategija i politika sprovodi najmanje oko 3 godine, u odnosu na početno stanje stepena orodnjenosti strateških dokumenta od 8,25%, cijenili smo ga djelimično realizovanim usljed trenutno nedostupnih podataka.

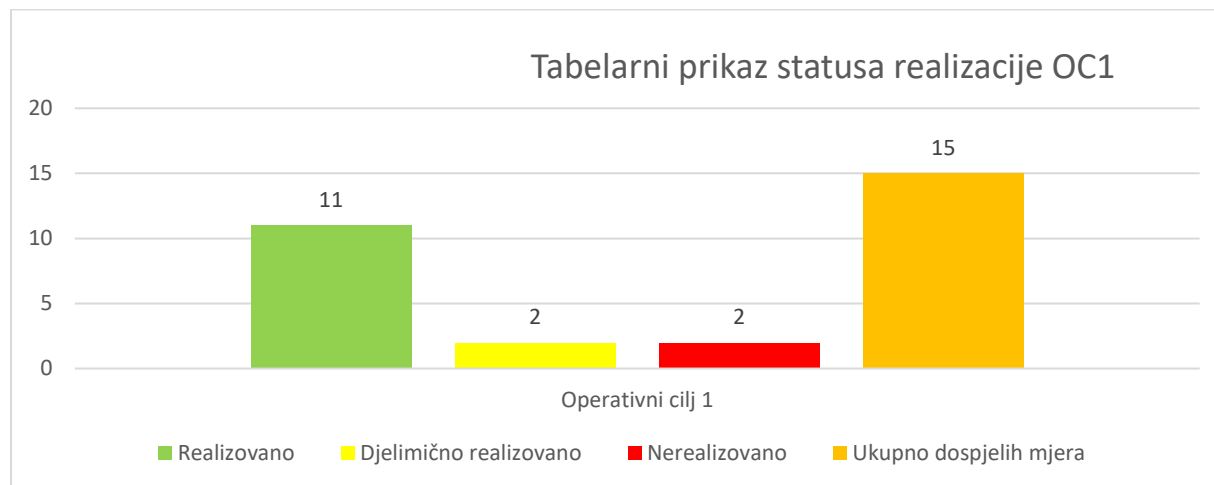
U odnosu na indikatore operativnog cilja 2 i broja sprovedenih preporuka iz izvještaja CEDAW i ECRI vezane za obrazovanje, kulturu i medije urađeno par važnih iskoraka u tom pravcu. Naime, Medijskom strategijom Crne Gore 2023-2027 predviđeni su indikatori koji se tiču proizvodnje većeg broja rodno odgovornih programa, usaglašenosti Kodeksa novinara/ki u djelu izvještavanja o nasilju nad ženama sa međunarodnim standardima kao i procenat zabranjenih mizoginih sadržaja. Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, u partnerstvu sa Ministarstvom prosvjete, nauke i inovacija, Zavodom za školstvo i Zavodom za udžbenike nastavna sredstva pripremiло je Metodologiju o otkrivanju stereotipnih poruka, prisutnosti patrijarhalnih stavova, kao i rodniх pristrasnosti i predrasuda, kojim će se analizirati sedam udžbenika. Rezultati analize će se iskoristiti za izradu Strategije za reformu obrazovanja (2025–2035). Budući da je u prošlim izvještajnim ciklusima operativni cilj 2 bio izazovan u smislu sprovođenja aktivnosti, nastavićemo sa ulaganjem napora u suzbijanju stereotipa i predrasuda.

U odnosu na operativni cilj 3, a na osnovu rezultata Indeksa rodne ravnopravnosti realizovani su pokazatelji indikatora, odnosno povećan je broj indeksnih poena u domenu *Novac* i *Moć*, u odnosu na početno stanje. Međutim treba imati u vidu veliki disparitet u odnosu na prosjek 27 država članica EU, gdje je prosječna vrijednost za domen *Novac* 82,6, dok za domen *Moći* je 57,2.

U odnosu na pasoš indikatora koji tretira uspješnost sprovođenja mjera, ne raspolazemo za većinu relevantnih informacija, shodno navedenom nismo ga uvrstili u Završni izvještaj o sprovođenju NSRR 2021-2025.

U nastavku je kratak pregled ostvarenih rezultata prema operativnim ciljevima.

Operativni cilj 1 (OC 1): Unaprijediti primjenu postojećeg normativnog okvira na sprovođenju politike rodne ravnopravnosti i zaštitu od diskriminacije po osnovu pola i roda.

U okviru realizacije Operativnog cilja 1, rezultati ukazuju na to da su indikatori vezani za edukaciju, u velikoj mjeri ispunjeni. Organizovan je značajan broj radionica i obuka koje su pokrivale teme rodne ravnopravnosti, rodno odgovornog budžetiranja, prikupljanja rodno razvrstanih podataka, kao i RIA analize iz rodne perspektive. Broj obučanih lica, kao i njihova raznolikost po institucijama i funkcijama, svjedoče o širokom dometu ovih aktivnosti.

Indikatori koji se odnose na izradu normativnih i metodoloških dokumenata pokazuju mješovite rezultate – dok su metodologije i dio smjernica izrađeni i validirani, pojedini pravilnici i uputstva ostali su u fazi djelimične ili potpune nerealizacije. To ukazuje na potrebu dodatne institucionalne koordinacije i produženja rokova za finalizaciju tih procesa.

Takođe, indikatori koji se odnose na organizaciju javnih događaja i multisektorski dijalog premašili su očekivanja. Ostvarena je široka participacija predstavnika različitih grana vlasti, civilnog sektora i međunarodnih partnera, što je doprinijelo vidljivosti politike rodne ravnopravnosti i razmjeni dobre prakse.

U oblasti rodno odgovornog budžetiranja, indikatori su jasno pokazali da su edukativne i mentorski vođene aktivnosti dale konkretne rezultate – izrađeni su relevantni dokumenti, sprovedeni treninzi trenera i uspostavljeni temelji za sistemsku primjenu ovog pristupa u javnim finansijama.

U cjelini posmatrano, većina aktivnosti je ispunila ili premašila svoje indikatore, naročito u domenu edukacije, dijaloga i promocije, dok su administrativno-normativni procesi još u fazi izrade ili usvajanja, što predstavlja prostor za dodatni napor u narednom periodu.

Projekat „*Ujedinjeni u rodnoj ravnopravnosti*“ doprinosi jačanju kapaciteta Crne Gore u promociji rodne ravnopravnosti i integraciji rodne perspektive u strateške, zakonodavne i okvire javnih politika. Zasnovan na rodnim analizama i podržan alatima za razmjenu znanja, projekat pretvara političku volju u konkretne mjere. Projekat je usklađen sa reformskim prioritetima Crne Gore, pružajući podršku trećem EU Akcionom planu za rodnu ravnopravnost (GAP III), Ciljevima održivog razvoja (SDGs) i procesima pristupanja Evropskoj uniji. Projekat sprovodi Program Ujedinjenih nacija za razvoja (UNDP) u partnerstvu sa Vladom Crne Gore, a finansira Evropska unija.

Glavne komponente projekta

1. Unapređenje znanja o rodnoj ravnopravnosti i integracija rodne perspektive. Povećanje svijesti i razumijevanja o rodnoj ravnopravnosti kroz obuke, edukaciju i podršku integraciji rodnih dimenzija u svakodnevne prakse i politike institucija.

2. Rodna perspektiva u strateškim prioritetima Vlade. Sistematska primjena principa rodne ravnopravnosti kroz strateške dokumente, planove i reformske procese na svim nivoima vlasti.

3. Jačanje normativnog okvira za rodnu ravnopravnost Unapređenje zakonodavnog i institucionalnog okvira koji se odnosi na tijela i mehanizme za rodnu ravnopravnost (tzv. „gender machinery“) i njihovu ulogu u sprovođenju politika rodne ravnopravnosti.

Očekivani rezultati projekta i pregled implementacije

Rezultat 1: Povećano znanje o rodnoj ravnopravnosti i integracija rodne perspektive u svakodnevni rad i izradu politika.

- Analiza praksi integrisanja principa rodne ravnopravnosti u javnoj upravi.
- Komparativna analiza institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost zemljama Zapadnog Balkana.
- Profil rodne ravnopravnosti Crne Gore.
- Istraživanje percepcija i stavova o rodnoj ravnopravnosti u javnoj upravi.
- Digitalna platforma za rodnu ravnopravnost.

Rezultat 2: Ostvarena rodna integracija u strateškim prioritetima Vlade

Normativni i strateški okvir

- Usvojena 4 zakona i strategije u koje je integrisana rodna perspektiva.
- Razvijeni predlozi za intgrisanje rodne perspektive za još 16 zakona i strategija.

Rezultat 3: Ojačan normativni okvir za mehanizme rodne ravnopravnosti i rodnu integraciju

- Otpočet proces formiranja radne grupe za izradu Zakona o rodnoj ravnopravnosti i Nacionalne strategije za rodnu ravnopravnost

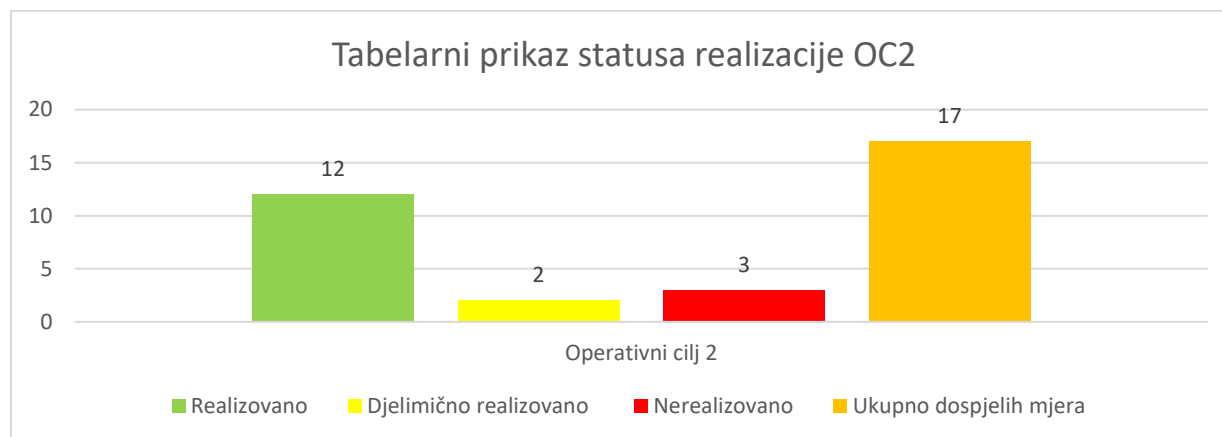
- o Proces je zasnovan na komparativnoj analizi rodni mehanizama u regionu, sprovedenoj u okviru projekta;
- o Očekuje se da novi zakon uvede transformativne promjene u institucionalnoj arhitekturi za rodnu ravnopravnost, kao što bi bile:
 - a. Promjena formalnog institucionalnog mehanizma sa održivim finansijskim i ljudskim resursima
 - b. Uspostavljanje eksperata za rodnu ravnopravnost, koji će djelovati u okviru osnažene institucionalne strukture
 - c. Uvođenje obavezne orodnjavanja u javnu upravu u skladu sa novim strateškim i zakonodavnim okvirom

Usvajanjem Prijedloga zakona o zabrani diskriminacije i zaštite jednakosti koji je predviđen za II Q 2025.g. stvorice se zakonski preduslovi za izradu novog Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja posebne evidencije o slučajevima prijavljene diskriminacije. Shodno navedenom, očekivani rok za realizaciju aktivnosti je IIQ 2026.g.

Nerealizovane aktivnosti u sklopu OC 1:

- **Aktivnosti 1.1.3.** Izrada Uputstva za institucije za prikupljanje, obradu i prezentaciju podataka prema jedinstvenoj metodologiji, nije realizovana. Za ispunjenost ove mjere nužno je usvojiti Zakon o zabrani diskriminacije i zaštiti jednakosti, kojim će se bliže definisati uputstvo u navedenoj mjeri.
- **Aktivnost 1.3.2** Organizovanje obuka za članove/ce Komisije za praćenje sprovođenja NSRR u okviru Programa obrazovanja za strateško planiranje Generalnog sekretarijata Vlade. Usljed čestih izmjena Uredba o organizaciji i načinu rada državne uprave, a time i revidiranja Radne grupe Komisije za praćenje sprovođenja NSRR, u ovom izvještajnom periodu nije postojala mogućnost za sprovođenje ove mjere. Program obrazovanja za strateško planiranje se sprovodi u kontinuitetu. Ne raspolažemo informacijama da li su aktuelni članovi ili članovi u prethodnim sastavima Komisije pohađali iste.

Operativni cilj 2 (OC 2): Unaprijediti politike u oblasti obrazovanja, kulture i medija kako bi se smanjio nivo stereotipa i predrasuda prema ženama i osobama drugačijih polnih i rodni identiteta.

U okviru Operativnog cilja 2, usmjerenog na unapređenje politika u oblasti obrazovanja, kulture i medija u cilju smanjenja rodni stereotipa i predrasuda, realizovan je niz intervencija koje svjedoče o strateškom pristupu rodnoj ravnopravnosti u obrazovno-kulturnom sektoru.

Posebna pažnja posvećena je sadržajnoj reformi nastavnih programa i udžbenika. U tom smislu, sprovedene su analize devet predmetnih programa osnovne škole i odgovarajućih udžbenika, sa ciljem identifikacije rodno stereotipnih narativa i formulisanja preporuka za njihovo prevazilaženje. Rad je bio podržan od strane međunarodnih partnera, a uključivao je razvoj metodološkog okvira, rad ekspertske grupe i izradu sveobuhvatnog izvještaja koji je uvrstio stručno mišljenje i preporuke za sistemsko orodnjavanje obrazovnog sadržaja.

U segmentu stručnog usavršavanja nastavnog kadra, razvijeni su i akreditovani programi koji tematizuju rodnu ravnopravnost u obrazovanju, čime je postavljen institucionalni temelj za kontinuiranu edukaciju prosvjetnih radnika. Istovremeno, realizovane su specijalizovane obuke na temu rodne pismenosti, namijenjene nastavnicima i nastavnicama iz oblasti koje su prethodno analizirane, uz pozitivan odziv i visok stepen uključenosti.

Važan iskorak ostvaren je i kroz formalizaciju saradnje sa Univerzitetom Crne Gore potpisivanjem memoranduma kojim je dogovoreno uključivanje rodne dimenzije u visokoobrazovne programe, čime se osnažuje sistemski pristup u obrazovnoj vertikali.

Paralelno sa sadržajnim i kadrovskim unapređenjima, razvijene su promotivne i javne aktivnosti u školama, uključujući interaktivne edukativne događaje za učenike i učenice, sa fokusom na izgradnju nenasilne komunikacije i razvoja svijesti o rodnoj jednakosti. Učešće mladih bilo je izbalansirano po polu i geografski ravnomjerno raspoređeno, što ukazuje na dobar domet i inkluzivnost pristupa.

Iako je započeta edukativna kampanja o rodno odgovornom obrazovanju, njena puna realizacija planirana je nakon objavljivanja objedinjene analize obrazovnih sadržaja. Time će biti dodatno osnažen javni diskurs i povećana vidljivost tema rodne ravnopravnosti u širem obrazovno-medijskom prostoru.

Sveukupno posmatrano, Operativni cilj 2 pokazuje dosljednu implementaciju planiranih mjera, uz visok stepen realizacije u domenu analitičkih, edukativnih i promotivnih aktivnosti. Uvedene intervencije ne samo da odgovaraju preporukama međunarodnih tijela, već otvaraju prostor za dugoročnu transformaciju obrazovno-kulturnih politika u pravcu pune rodne ravnopravnosti.

Medijska strategija Crne Gore 2023–2027 prepoznaje promociju rodne ravnopravnosti kao važan prioritet. Predviđa povećanje broja rodno odgovornih programa, upotrebu rodno osjetljivog jezika, usklađivanje novinarskog kodeksa sa međunarodnim standardima o nasilju nad ženama i zabranu mizoginih sadržaja.

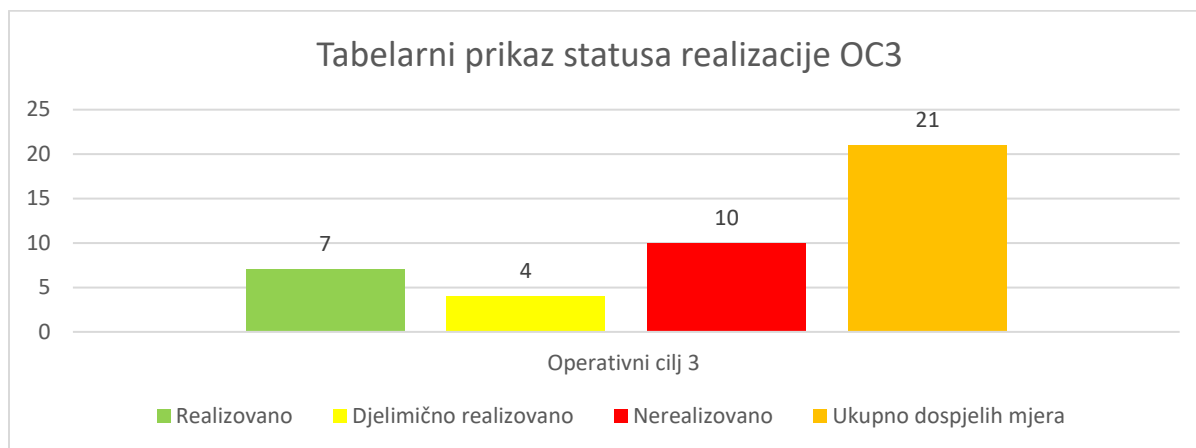
Strategija je usklađena sa NSRR 2021–2025 kroz mjere koje se odnose na medijsku pismenost, edukaciju o rodnim stereotipima i podršku medijima da izvještavaju o temama relevantnim za rodnu ravnopravnost.

U okviru projekta „Podrška promociji i integraciji rodne ravnopravnosti“, OEBS i Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti sproveli su analizu školskih programa osnovnog obrazovanja u saradnji sa relevantnim obrazovnim institucijama. Cilj je bio identifikacija rodnih stereotipa, patrijarhalnih stavova i pristrasnosti. Aktivnost je završena krajem 2023. godine, a ista metodologija se primjenjuje i u 2024. za analizu udžbenika. Nalazi će poslužiti kao osnova za novu Strategiju reforme obrazovanja (2025–2035).

Nerealizovane aktivnosti u sklopu OC 2:

- **Aktivnost 2.2.4** Organizovanje 3 savjetovanja za direktore/ke škola i predstavnike/ce pedagoško psiholoških službi osnovnih i srednjih škola (regionalno, u svakoj od tri regije po jedno savjetovanje) Planiraju se do kraja 2025. godine tri (3) savjetovanja za direktore/ice i predstavnike pedagoško-psiholoških službi osnovnih i srednjih škola, regionalno, u svakoj od tri regije: sjevernoj, južnoj i centralnoj) – 60 polazika/ca.
- Za **Aktivnosti 2.3.2.** (Na osnovu zaključaka i preporuka Savjetovanja opisanog u Aktivnosti 2.4.1, organizovati 2 obuke za nacionalne i lokalne institucije/organizacije kulture o kreiranju rodno senzitivnih kulturnih programa) i **Aktivnost 2.3.3.** (U skladu sa preporukama savjetovanja (Aktivnost 2.4.1) i Istraživanja navedenog u istoj aktivnosti, dopuniti/orodniti programe Narodnog muzeja i Crnogorskog narodnog pozorišta) ne raspoložemo informacija za razloge nesprovođenja mjera.

Operativni cilj 3 (OP 3): Povećati nivo učešća žena i osoba drugačijih polnih i rodni identiteta u oblastima koje omogućavaju pristup prirodnim i društvenim resursima i dobiti od korišćenja resursa.

Operativni cilj 3: Povećanje učešća žena i osoba različitih polnih i rodni identiteta u oblastima koje omogućavaju pristup resursima i dobitima od njihove upotrebe napreduje kroz kombinaciju političkog, ekonomskog i institucionalnog osnaživanja, iako sa različitim stepenima realizacije planiranih aktivnosti.

Realizovane aktivnosti, poput okruglih stolova i pripreme izvještaja o partijskom angažmanu žena, doprinose većoj vidljivosti i evaluaciji njihovog učešća. Međutim, izvještaji koji treba da dokumentuju budžetsku podršku ženskim partijskim organizacijama još nijesu izrađeni, što ostavlja prostor za unapređenje u narednom periodu.

U pogledu ekonomskog osnaživanja, realizovane su edukativne aktivnosti i savjetovanja o ženskom preduzetništvu, unaprijeđeni su programi podrške i dokumentovan je porast učešća žena u programima državne pomoći za MMSP. Posebna pažnja posvećena je vidljivosti i promociji žena kao vlasnica biznisa i korisnica ekonomskih resursa, što se ogleda i u izradi izvještaja i komunikacionih strategija.

Što se tiče zaštite na radu, institucionalne mjere usmjerene na prevenciju rodno zasnovane diskriminacije i uznemiravanja još nijesu u potpunosti implementirane. Pravni okvir još nije u potpunosti prilagođen, što dodatno usporava primjenu ovih mjera.

U oblasti zaštite od ekonomskog nasilja, aktivnosti su uslovljene zakonodavnim reformama koje kasne, zbog čega nisu realizovane ni izmjene pravilnika ni planirane kampanje. Ipak, prepoznata je potreba za informisanjem javnosti i integracijom rodne perspektive u sistem socijalne zaštite.

Segmenti koji se odnose na ravnotežu poslovnog i privatnog života, kao i ravnomjerniju raspodjelu kućnih obaveza, djelimično su realizovani kroz započete zakonske reforme i promociju

edukativnih sadržaja. Istraživanja su ukazala na prisustvo tradicionalnih rodni obrazaca, što potvrđuje važnost daljih institucionalnih i kulturnih intervencija.

U pogledu podsticanja učešća djevojaka u STEM oblastima, organizovane su radionice i konkursi koji afirmišu ulogu žena u nauci, ipak ostaje prostora za unapređenje stepena upisa djevojčica u STEM oblastima.

Konačno, oblast zaštite od uticaja klimatskih promjena na zdravlje osjetljivih grupa još je u fazi pripreme. Aktivnosti koje se odnose na izradu metodologije, sprovođenje istraživanja i izradu informativnih materijala nisu u potpunosti realizovane, ali su prepoznate kao prioritet za naredni period, posebno imajući u vidu nedostatak stručnog kadra.

Ukupno gledano, Operativni cilj 3 karakteriše kombinacija uspješno realizovanih aktivnosti i onih koje su u zastoju zbog regulatornih, institucionalnih ili logističkih prepreka. Realizacija zahtijeva nastavak multisektorske saradnje, jačanje institucionalnih kapaciteta i kontinuiranu evaluaciju efekata u cilju postizanja ravnopravnog pristupa resursima i mogućnostima.

Međunarodna organizacija rada izradila je analizu rodno jaza u zaradama – ažuriranje statističkog pristupa i uticaj na politike koja se odnosi na 2021.godinu. Na osnovu analize utvrđeno je da **rodni jaz u zaradama iznosi 21,6%**. To znači da su žene u prosjeku zarađivale 78,4 centa za svaki euro koji su zaradili muškarci. Analiza takođe pokazuje i da je rodni jaz u zaradama veći među licima na vrhu distribucije zarada, a veći je i među radnicima u najboljim godinama za rad (u poređenju sa mlađim radnicima), kao i za visokoobrazovana lica, strance i lica sa ugovore o radu na određeno vrijeme.

Važno je napomenuti da se rad na ostvarivanju rodne ravnopravnosti ne završava samo implementacijom pojedinačnih projekata i inicijativa. On zahtijeva kontinuiranu podršku, edukaciju i angažman svih relevantnih aktera, uključujući državne institucije, političke stranke, civilno društvo i širu javnost. Samo kroz sveobuhvatan pristup i zajedničke napore možemo postići značajan napredak u ostvarivanju rodne ravnopravnosti.

Nerealizovane aktivnosti u okviru OC 3:

Aktivnost 3.1.2. Izrada monitoring izvještaja o položaju, ulozi, aktivnostima i utrošenom budžetu političkih partija na aktivnosti usmjerene na rad organizacija žena u okviru političkih partija. Ne raspoložemo informacijama o razlozima nesprovođenja aktivnosti. Odbor za rodnu ravnopravnost je 11.novembra 2024.g održao 13. Sjednicu Odbora za rodnu ravnopravnost sa dnevnim redom „Konsultativno saslušanje senatora DRI Nikole kovačevića na temu „Finansiranje ženskih organizacija unutar političkih subjekta“.

Aktivnost 3.3.1 Izrada modela Protokola za zaštitu od rodno zasnovane diskriminacije i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu kao i prateće mjere (**3.3.2; 3.3.3; 3.3.4; i 3.4.5**) biće definisane novim Zakonom o rodnoj ravnopravnosti, za koju je već formirana Radna grupa, a prvi sastanak je predviđen za 01.07.2025. godinu.

Aktivnosti 3.4.1. Organizovati informativnu kampanju preko medija i društvenih mreža za prepoznavanje ekonomskog nasilja za različite grupe ciljnih publika, je bila realizovana tokom 2021 i 2022 godine, u sklopu finansiranja projekta NVO u oblasti rodne ravnopravnosti. Sektorskom analizom su bile predviđene aktivnosti koje su takođe targetirale ovu tematiku. Tokom 2023 i 2024 godine nije bilo projekta koji su targetirale ekonomsko nasilje.

Aktivnost 3.4.2. Izmijeniti Pravilnik o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga (dodati na listu korisnika/ca žrtve rodno zasnovane diskriminacije i rodno zasnovanog nasilja), u skladu sa izmjenama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, čije se usvajanje očekuje u IV kvartalu 2023. Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti nije usvojen u 2024.godini već je rok za usvajanje II kvartal 2025.godine. S obzirom na to da se Pravilnik ne može mijenjati bez prethodne izmjene Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti ova aktivnost je nerealizovana.

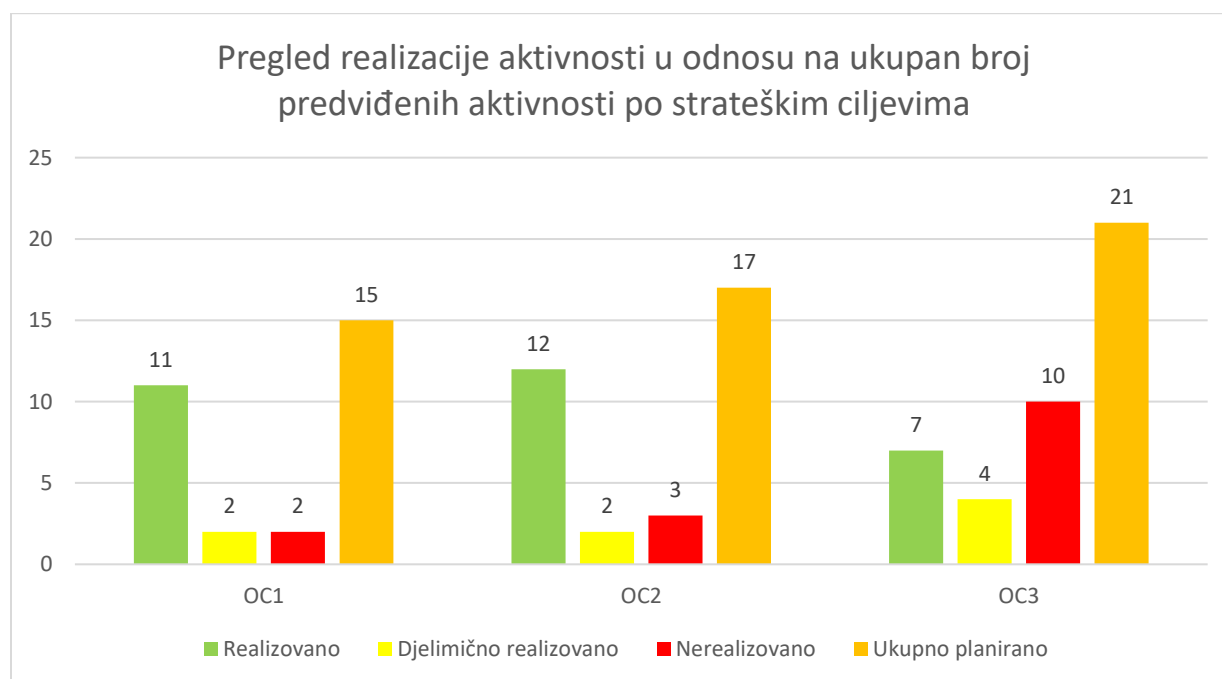
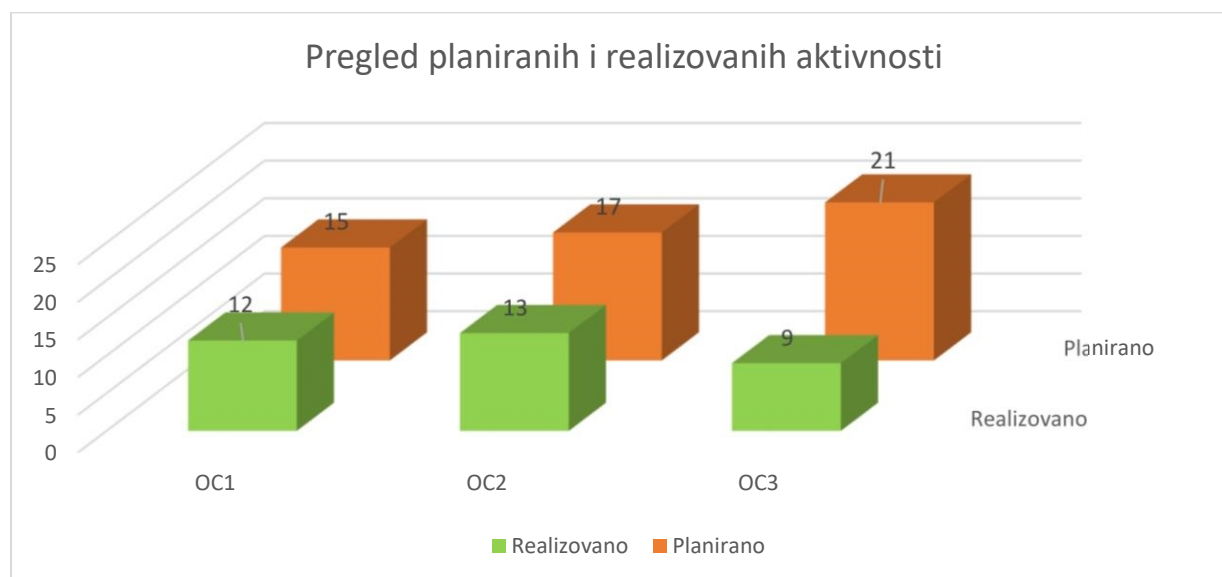
Novi rok za podnošenje prijave omogućioće dodatno vrijeme za privlačenje kvalifikovanih kandidata, a biće praćen pojačanim naporima za promociju konkursa, uključujući ciljanu komunikaciju prema relevantnim stručnim krugovima . Ove mjere su neophodne kako bi se obezbijedilo angažovanje adekvatnog stručnjaka i osigurala uspješna implementacija planiranih aktivnosti.

Aktivnost 3.8.2. (ujedno i aktivnost 3.8.3) Shodno metodologiji razvijenoj u okviru Aktivnosti 3.8.1, sprovesti istraživanje o uticaju klimatskih promjena na zdravlje žena, muškaraca i osoba drugačijih polnih i rodni identiteta, predstavnici ministarstva dostavili su informaciju da u okviru projekta „Izrada Četvrte nacionalne komunikacije i Prvog dvogodišnjeg izvještaja o transparentnosti Crne Gore ka Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih nacija o promjeni klime – FNC/BTR” razvijen je radni zadatak za procjenu i ublažavanje uticaja klimatskih promjena na zdravlje ljudi. Uprkos tome što je konkurs za angažovanje stručnjaka objavljen četiri puta (14-27/06/2024, 27/06-08/07/2024, 19-29/07/2024 i 10-25/10/2024), nije bilo prijavljenih kandidata. Preporuka je da se ponovi konkurs.

Pregled realizacije aktivnosti po operativnim ciljevima za 2024. g.

Najveći broj planiranih aktivnosti je realizovan u okviru OC 1 (78,57%), zatim u okviru OC 2 (75%), a najmanji u okviru OC 3 (36,84%). Ukoliko djelimično realizovanoj aktivnosti dodijelimo vrijednost 0,5 realizovane aktivnosti (ili 50%), onda bi prikaz realizovanih aktivnosti u odnosu na planirane, po operativnim ciljevima bio sljedeći:

U okviru operativnog OP1, planirano je 15 aktivnosti za posmatrani period, a realizovano 12 ili 80%. U okviru OP2 je planirano 17 aktivnosti, a realizovano 13 ili 76,5%. U okviru OP3 planirano je 21, a realizovano 9 ili 42,9%. Shodno navedenom stepen realizacije aktivnosti iznosi **64,2%**

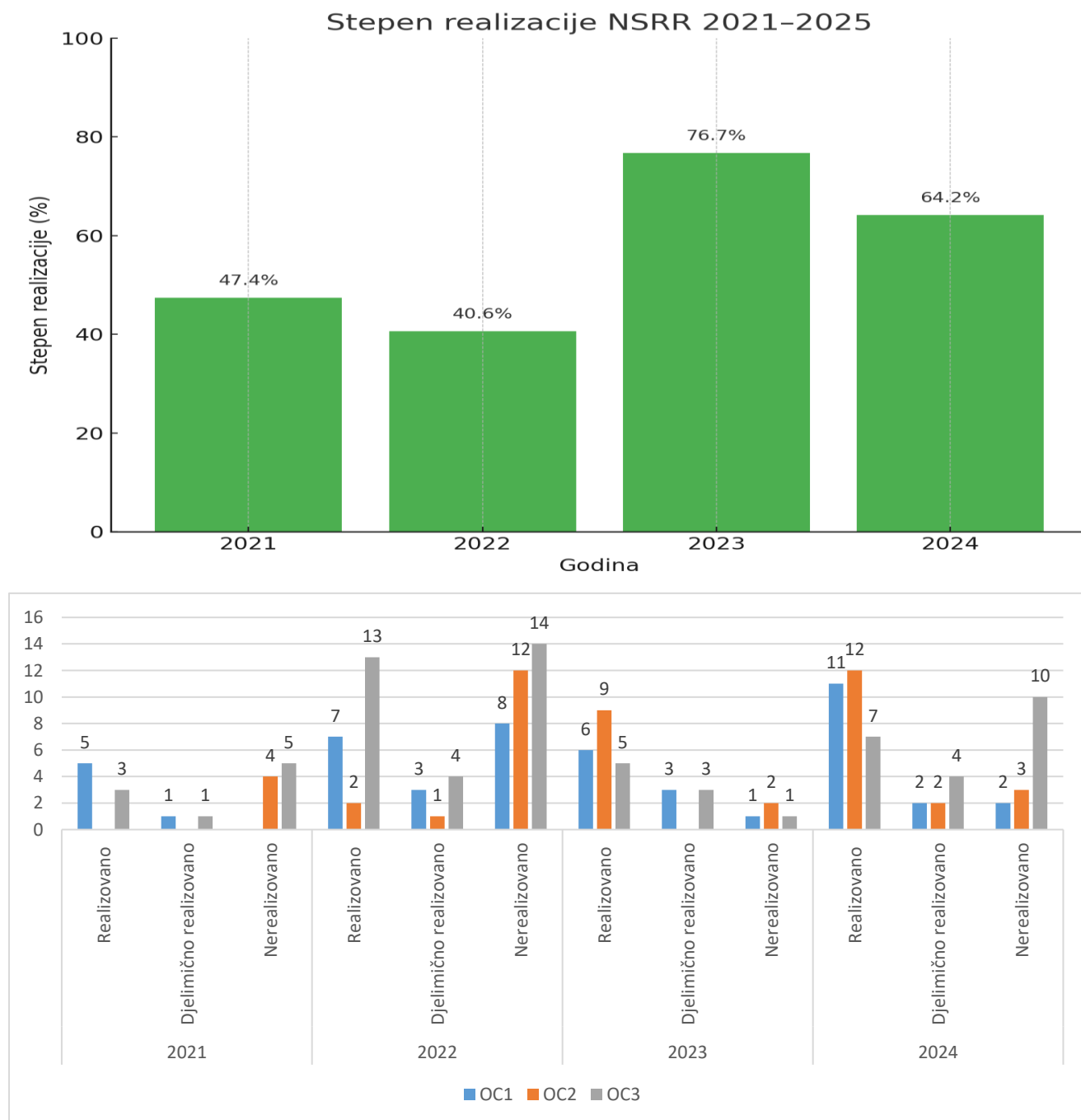

U okviru Operativnog cilja 1 – 11 aktivnosti je realizovano, 2 je djelimično realizovano, dok 2 aktivnosti nisu realizovane.

U okviru Operativnog cilja 2 imamo 12 realizovane aktivnosti, 2 koje djelimično realizovane i 3 nerealizovane mjere.

U okviru Operativnog cilja 3, realizovano je 7 aktivnosti, 4 su djelimično realizovane, nerealizovane su 10 mjera.

Sumirani prikaz realizovanih aktivnosti za NSRR 2021-2025

Izveštaj o evaluaciji Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025

Evaluacija NSRR-a sprovedena je uz podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori, tokom 2024. godine, sa ciljem procjene dosadašnje implementacije i definisanja pravaca za novi strateški okvir 2025–2029. Evaluaciju je sprovedla angažovana lokalna ekspertkinja, primjenjujući međunarodno prihvaćene kriterijume za ocjenu politika (OECD-DAC metodologiju).

Prema evaluaciji, ključni nalazi su:

- **Relevantnost i koherentnost** Strategije ocijenjeni su kao „uglavnom visoki“, što ukazuje da je NSRR dobro usklađena sa međunarodnim i nacionalnim okvirima i da odgovara na ključne društvene izazove u oblasti rodne ravnopravnosti.
- **Efikasnost i efektivnost** ocijenjene su kao srednje do visoke, odnosno srednje, što ukazuje na ograničenja u ostvarivanju planiranih ciljeva, najčešće zbog nedostatka resursa i kapaciteta.
- **Uticaj i održivost** su ocijenjeni kao „uglavnom srednji“, što sugerije da postignuti rezultati još nisu u potpunosti sistemski osigurani i da su potrebne dodatne institucionalne i zakonske mjere.

Preporuke iz evaluacije uključuju:

- Značajno povećati budžetska izdvajanja za rodnu ravnopravnost i dosljedno primjenjivati rodno odgovorno budžetiranje;
- Neophodno je povećati ljudske, tehničke i finansijske resurse u Odjeljenju za rodnu ravnopravnost, a treba sagledati mogućnost boljeg pozicioniranja Odjeljenja u okviru Ministarstva;
- Sistematizovati radna mjesta za koordinator/ke, odnosno kontakt osobe za rodnu ravnopravnost u institucijama;
- Prepoznati NVO kao nosioce realizacije nekih aktivnosti;
- Tema vještačke inteligencije, kao savremenog izazova, mora da se nađe u prioritetima naredne strategije;
- Uraditi komunikacionu strategiju za promocija NSRR među partnerima i ka najširoj javnosti;
- Insistirati na odgovornosti za nerealizovane aktivnosti;
- Insistirati na dosljednoj primjeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti;
- Realno planirati budžetska sredstava i njihove izvore;
- Realizovati obuke na teme ostvarivanja rodne ravnopravnosti i rodno zasnovane diskriminacije za najviši rukovodni kadar u institucijama;
- Uraditi sveobuhvatno istraživanje o promjeni rodnih odnosa i unapređivanju rodne ravnopravnosti po završetku implementacije Nacionalne strategije, kako bi se vidjeli njeni stvarni efekti.

Zaključak evaluacije ukazuje da je Strategija dobro koncipirana, ali da se njeno sprovođenje suočava s ozbiljnim izazovima u pogledu kapaciteta, finansiranja i institucionalne koordinacije. Nalazi evaluacije poslužiće kao osnov za izradu nove strategije za period 2025–2029

Zaključak

Prethodna četiri ciklusa javne politike (2007-2013, 2013 -2017, 2017 – 2021, 2021-2025), pokazali su da stepen rodne ravnopravnosti još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou. Praksa pokazuje da, i pored postojanja zakonskih normi, institucije sistema još uvijek nisu u stanju da pruže efikasnu i efektivnu zaštitu od diskriminacije nad ženama i osobama drugačijih polnih i rodni identiteta, a naročito onima, koji pripadaju osjetljivim društvenim grupama (lica s invaliditetom, Romkinje i Egipćanke, starije osobe i osobe koje žive u udaljenim ruralnim područjima Crne Gore).

Kada govorimo o ključnim problemima u sprovođenju javne politike koji su prepoznati u prethodnom periodu, potrebno je istaći da javne politike u Crnoj Gori nisu dovoljno orodnjene, uprkos činjenici da Zakon o rodnoj ravnopravnosti propisuje obavezu organa da u svim fazama planiranja, donošenja i sprovođenja odluka, kao i preduzimanja aktivnosti, ocjenjuju i vrednuju uticaj tih odluka i aktivnosti na položaj žena i muškaraca. Kao posljedica toga, u okviru većeg dijela javnih politika nisu predviđene pozitivne mjere za podsticanje rodne ravnopravnosti na način kako ih definiše Zakon.

Izazovi su nam ukazali na neminovnost jačanja mehanizama kao adekvatan odgovor na krize. Fluktuacijom nisu naučene lekcije ili nisu prenjete na adekvatan način, kao ni važnost implementacija rodni politika na svim nivoima upravljanja. Neminovnost integrisanja rodni perspektive, shodno svim analizama koje su rađene u prethodnim izvještajnom periodu je indikativna.

Nizak stepen realizovanih aktivnosti u trećem operativnom cilju jasno se oslikava na rezultate indeksa rodne ravnopravnosti u domenu novac i moć. Rodni disbalans u odlučujućim pozicijama je evidentan, takav će trend nastaviti ukoliko se ne eliminiše mogućnost individualni procjena za srazmjernu zastupljenost muškaraca i žena na svim nivoima.

Donatorskim finansiranjem je realizovana većina aktivnosti, što činjenično implicira da se za orodnjenost izdvaja malo naših sredstava.

Bili smo svjedoci devijantni pojava koja su posljedica neravnopravnosti, ujedno i njihovih epiloga.

U tom kontekstu, važno je naglasiti da je uspostavljanje snažne nacionalne institucionalne strukture za rodnu ravnopravnost jedna od ključni obaveza koje proizilaze iz Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) i koja je direktno primjenjiva u pravnom sistemu Crne Gore. Nacrtom nove Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2025-2029 rodna ravnopravnost biće integrisana u sve procese – od planiranja budžeta, do donošenja politika u oblastima zapošljavanja, obrazovanja, zdravlja, socijalne zaštite, pristupa pravdi, kulture, medija, bezbjednosti. ovaj pristup gender mainstreaminga prelazi iz preporuke u zakonsku i institucionalnu obavezu.

Svjesni neophodnosti promjena, Ministarstvo ljudski i manjinski prava je sačinilo Nacrt zakona o zabrani diskriminacije i zaštite jednakosti, za koju se usvjanja očekuje u trećem kvartalu ove godine, kojim će se jasnije precizirati evidencije o slučajevima prijavljene diskriminacije kao i pitanja rodne statistike, koje su neophodne u cilju blagovremenog djelovanja.

Pregled utrošenih sredstava

Većina realizovanih mjera iz Akcionog plana za 2024. godinu finansirana je uglavnom projektnim sredstvima dugogodišnjih partnerskih međunarodnih organizacija (Misija OEBS-a i Kancelarija UNDP-a), te donatorskim sredstvima. Za pregled utrošenih sredstava koje su sprovodili ministarstva i drugi organi državne uprave ne raspolažemo relevantnim informacijama.

Aktivnosti projekata “Ujedinjeni u rodnoj ravnopravnosti” koje realizuje Kancelarija UNDP-a u Crnoj Gori u saradnji sa Odjeljenjom za poslove rodne ravnopravnosti

1.1 Procjena praksi i identifikovanje mogućnosti za integraciju rodne ravnopravnosti u razvoju politika Vlade

Ključni elementi ove procjene uključuju pregled postojećeg regulatornog okvira, institucionalnih praksi i svih postojećih rodnih praznina u razvoju politika. Posebna pažnja biće posvećena identifikovanju tzv. „brzih dobitaka“ ili „lakih ciljeva“ – oblasti u kojima bi manja podešavanja mogla donijeti značajna poboljšanja u integraciji rodne ravnopravnosti.

Rezultati ove procjene pružiće sveobuhvatan prikaz trenutnog stanja integracije rodne ravnopravnosti u izradi politika, postojeće ekspertize u ovoj oblasti, i obezbijediće konkretne i primjenjive uvide za njeno dalje unapređenje. Nalazi će poslužiti kao osnova za sprovođenje ciljano usmjerenih aktivnosti u cilju unapređenja rodne ravnopravnosti u okviru vladinog političkog djelovanja, u skladu sa Planom rada Vlade za 2024. godinu i srednjoročnim Vladinim planom do 2027. godine.

Takođe, projekat će sprovesti uporedni pregled institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost u susjednim zemljama Zapadnog Balkana, koristeći postojeće ili prethodno sprovedene analize struktura, funkcija i efikasnosti institucija i mehanizama koji se bave rodnom ravnopravnošću. Ovaj sveobuhvatni pregled omogućiće identifikaciju najboljih praksi i potencijalnih oblasti za unapređenje aktivnosti u Crnoj Gori. Dodatno, pristup regionalnim izvještajima, publikacijama i istraživanjima koja sprovode regionalne organizacije i institucije obezbijediće dragocjene uvide i primjere dobre prakse u oblasti rodne ravnopravnosti.

1.2 Razvoj digitalne platforme za rodnu ravnopravnost

Kako bi se odgovorilo na hitnu potrebu za unapređenjem rodno odgovornog kreiranja politika, ova inicijativa fokusira se na razvoj pragmatične i ka budućnosti usmjerene digitalne platforme za rodnu ravnopravnost. Platforma je zamišljena kao praktičan alat koji će služiti kao centralizovani izvor lako dostupnih, jasno strukturiranih podataka razvrstanih po polu i sveobuhvatnih rodni analiza relevantnih za različite sektore. Platforma će sadržati dvije glavne komponente:

(1) Repozitorijum praktičnih znanja i resursa

Prva komponenta obuhvata uspostavljanje repozitorijuma znanja koji sadrži jasne i primjenjive smjernice i primjere za integraciju rodne ravnopravnosti. Ovaj repozitorijum biće osmišljen tako da bude jednostavan za korišćenje od strane javne uprave i organizacija civilnog društva, kako bi im pomogao u razvoju projekata i programa koji uključuju rodnu perspektivu.

Platforma neće samo čuvati ove resurse, već će biti povezana i sa drugim bazama podataka, poput ILIAS-a i različitih vladinih baza, kako bi se formirao sveobuhvatan izvor informacija. Biće objedinjeni brojni dokumenti kao što su analize, studije, istraživanja, akademski članci i strateški dokumenti o rodnoj ravnopravnosti iz različitih izvora: nacionalnih institucija, nevladinog sektora, međunarodnih organizacija, akademske zajednice i medija.

Ova funkcionalnost ima za cilj da platformu učini dinamičnim, ažurnim resursom koji doprinosi transparentnosti i odgovornosti u procesu donošenja odluka. Saradnja sa ključnim izvorima podataka poput MONSTAT-a i Evropskog instituta za rodnu ravnopravnost (EIGE) osiguraće da platforma bude redovno ažurirana i sveobuhvatna.

(2) Interfejs za profil države po pitanju rodne ravnopravnosti

Druga komponenta platforme biće godišnje ažurirani interfejs – **Profil rodne ravnopravnosti Crne Gore**, koji će pružati detaljan i ažuran pregled stanja u ovoj oblasti. Ovaj segment će istaknuti postojeće politike i identifikovati sektore u kojima je potrebno dodatno unapređenje.

Primarna svrha ove komponente jeste da donosiocima odluka i ostalim relevantnim akterima pruži precizne i aktuelne informacije koje su im potrebne za donošenje informisanih odluka u vezi sa pitanjima rodne ravnopravnosti. Ova funkcionalnost će biti u skladu sa politikama Crne Gore u oblasti rodne ravnopravnosti, kao i sa EU strategijama za rodnu ravnopravnost.

Razvijen u skladu sa metodološkim smjernicama trećeg Akcionog plana EU za rodnu ravnopravnost (GAP III), ovaj interfejs biće prilagođen specifičnom kontekstu Crne Gore. Planirano je da bude jednostavan za korišćenje i široko dostupan, uz primjenu vještačke inteligencije (AI) kako bi se obezbijedilo interaktivno i korisnicima pristupačno iskustvo.

Gledajući ka budućnosti i procesu digitalizacije, ova platforma biće dizajnirana tako da bude skalabilna i prilagodljiva tehnološkom napretku i promjenljivoj dinamici u oblasti rodne ravnopravnosti. Platforma će podržavati kontinuirana ažuriranja i poboljšanja, osiguravajući da ostane relevantan i efektivan alat za kreiranje rodno odgovornih politika.

Po završetku izrade, vlasništvo nad digitalnom platformom biće preneseno na odgovarajuću instituciju u okviru Vlade Crne Gore, što će simbolizovati važan korak u njenoj posvećenosti unapređenju rodne ravnopravnosti putem inovativnih digitalnih rješenja.

1.3 Procjena percepcije i stavova o rodnoj ravnopravnosti u javnoj upravi Crne Gore

Od obnove nezavisnosti, Crna Gora je sprovedla samo jedno istraživanje percepcija, stavova i ponašanja u vezi sa rodnom ravnopravnošću unutar javne uprave – i to prije tri godine. Imajući u vidu nedavne političke promjene, porast otpora prema rodnoj ravnopravnosti i smjenu ključnih donosilaca odluka tokom posljednje tri godine, postalo je neophodno razumjeti trenutno okruženje koje omogućava ili ograničava sprovođenje principa rodne ravnopravnosti u javnoj upravi.

Projekat će sprovesti anketu na nivou cijele Vlade Crne Gore kako bi se identifikovali aktuelni trendovi u oblasti rodne ravnopravnosti i dobili uvidi koji mogu poslužiti za planiranje efikasne tehničke pomoći. Ovo sveobuhvatno istraživanje obuhvatiće kako kvalitativne, tako i kvantitativne aspekte, uključujući faktore poput znanja, percepcije, stavova i njihovog uticaja na rodnu ravnopravnost. Dodatno, biće sprovedeno poređenje sa podacima iz prethodnog istraživanja iz istog perioda kako bi se utvrdio napredak ili nazadovanje i na osnovu toga osmislile ciljane intervencije.

Metodologija istraživanja biće definisana i osmišljena u saradnji sa nacionalnim partnerima, Delegacijom EU, UNDP-om i ostalim relevantnim akterima.

Pored toga, sprovedena analiza biće upoređena sa rezultatima sličnog istraživanja sprovedenog prije tri godine. Ovo poređenje biće ključni reper za procjenu da li je u oblasti rodne ravnopravnosti u javnoj upravi ostvaren napredak ili je došlo do nazadovanja. Na osnovu identifikovanih pomaka i preostalih izazova, istraživanje će obezbijediti vrijednu osnovu za buduće ciljne intervencije.

REZULTAT 2: Rodna ravnopravnost integrisana u strateške prioritete Vlade

Projekat će pružiti trenutnu i srednjoročnu tehničku podršku i savjetovanje kako bi se obezbijedilo da se rodna ravnopravnost sprovede kroz rad svih sektora Vlade Crne Gore.

Kako bi se postigla integracija rodne ravnopravnosti u strateške prioritete Vlade, projekat će primijeniti **trodjelni pristup**:

- **2.1** Integracija rodne ravnopravnosti u izradu politika i strategija;
- **2.2** Formiranje baze eksperata za rodnu ravnopravnost unutar Vlade;
- **2.3** Razvoj alata i metoda za primjenu rodne ravnopravnosti u kreiranju politika.

Paralelno sa radom na integraciji rodne ravnopravnosti u politike, razvijaće se i **interna baza stručnjaka** za rodnu ravnopravnost unutar javne uprave. Ovo će omogućiti trenutno pružanje stručne podrške u oblastima gdje ona već postoji i gdje je hitno potrebna, dok se istovremeno gradi srednjoročni kapacitet unutar institucija za trajnu primjenu rodne ravnopravnosti.

Značajan dio budžeta projekta biće usmjeren na **angažovanje i razvoj eksperata**, s obzirom na njihovu ključnu ulogu u postizanju održivih i mjerljivih rezultata u ciljnim

sektorima. Stručne baze će se strateški formirati oko tematskih oblasti koje nude najviše potencijala za integraciju rodne ravnopravnosti.

Uzimajući u obzir kompleksnost ove teme, projekat će staviti akcenat na korišćenje raznovrsne regionalne ekspertize, posebno u državama sa sličnim kontekstom i izazovima. Na taj način, planirane aktivnosti biće osmišljene da maksimiziraju efekat, oslanjajući se na nacionalnu i međunarodnu ekspertizu i dostupne rodne stručnjake u različitim sektorima.

2.1 Integracija rodne ravnopravnosti u izradu politika i strategija

Kroz ovu aktivnost, Vladi Crne Gore biće ponuđena stručna podrška za integraciju rodne ravnopravnosti u nacionalne politike i strategije, u skladu sa relevantnim međunarodnim i EU smjernicama, kao i ciljevima održivog razvoja (SDG), naročito Ciljem 5. Podrška će se odnositi na razvoj novih i finalizaciju postojećih strategija, zakonskih okvira, politika i akcionih planova.

Cilj ove aktivnosti jeste povećanje ukupne rodne osjetljivosti vladinih dokumenata, jačanje usklađenosti sa EU obavezama i efikasniji sistem izvještavanja. U skladu sa prioritetima iz Vladinog Plana rada za 2024. i srednjoročnog plana do 2027. godine, projekat će pružiti stručnu podršku u konkretnim oblastima, u kojima je integracija rodne ravnopravnosti najpotrebnija i moguća.

Ova integracija će se odvijati u oblastima u kojima je potrebno dodatno tehničko i ekspertsko jačanje. Proces će biti planiran kao srednjoročna intervencija, kako bi potencijali identifikovani procjenom i prioriteti Vlade mogli biti sprovedeni na održiv i sistemski način. Fokus će biti na uključivanju rodne ravnopravnosti u procese upravljanja, kroz veće učešće Nacionalnog savjeta za rodnu ravnopravnost, Skupštine, ministarstava i drugih institucija, kao i kroz rad radnih grupa koje pripremaju strategije, politike i planove.

Dok će fokus intervencije prvenstveno biti određen na osnovu nalaza iz Rezultata 1, dodatni prioriteti biće određeni u konsultaciji sa Vladom i Delegacijom EU, u skladu sa aktuelnim razvojem sektorskih politika.

Za osiguranje kvalitetne i transformativne integracije rodne ravnopravnosti, nakon što prioritetne oblasti budu definisane, projekat će primijeniti pristup po fazama (koje se mogu prilagoditi kontekstu):

- **a)** Saradnja sa rukovodstvom i fokus tačkama za rodnu ravnopravnost u institucijama radi revizije postojećih i novih politika i zakona, kako bi se uskladili sa rodnim standardima i adresirale specifične potrebe svih polova;
- **b)** Identifikacija i angažovanje eksternih stručnjaka iz regiona i šire, koji imaju specifična znanja iz oblasti u kojima domaća ekspertiza nedostaje;
- **c)** Organizovanje kratkih brifinga i konsultacija sa donosiocima odluka i implementatorima radi podizanja njihove svijesti o značaju rodne ravnopravnosti i primjeni rodno osjetljivih tehnika;

- **d)** Kombinovanje tematske ekspertize sa obukama na radnom mjestu, radi osposobljavanja službenika zaduženih za određene politike;
- **e)** Podsticanje razvoja sistema za prikupljanje, analizu i desagregaciju podataka po polu, kako bi se informisala izrada politika;
- **f)** Jačanje saradnje sa civilnim sektorom, privatnim sektorom i marginalizovanim grupama, kako bi se uključile različite perspektive;
- **g)** Uspostavljanje mehanizama odgovornosti unutar institucija za implementaciju integracije rodne ravnopravnosti;
- **h)** Podsticanje inovacija koje razbijaju tradicionalne rodne norme i promovišu transformativne promjene;
- **i)** Uspostavljanje sistema za kontinuiranu evaluaciju i prilagođavanje politika u skladu sa promjenama i standardima rodne ravnopravnosti;
- **j)** Jačanje razmjene znanja i iskustava među institucijama o rodnim aspektima postojećih politika;
- **k)** Korišćenje standardizovanih pristupa i dostupnih alata za rodnu ravnopravnost u cijelom institucionalnom radu.

Detaljna razrada aktivnosti biće predstavljena Upravnom odboru projekta na razmatranje i usvajanje, nakon što Vlada Crne Gore usvoji Plan rada za 2024. i srednjoročni Vladin plan do 2027. godine (što se očekuje u prvom kvartalu 2024).

2.2 Formiranje baze internih eksperata za rodnu ravnopravnost unutar Vlade

Kako bi se unaprijedila integracija rodne ravnopravnosti u strateške prioritete Vlade, ova aktivnost projekta fokusiraće se na razvoj ljudskih kapaciteta kroz uspostavljanje baze eksperata za rodnu ravnopravnost unutar državne uprave.

U srednjoročnom periodu, projekat će praktično jačati kapacitete Vlade formiranjem interne grupe eksperata za rodnu ravnopravnost. Ovaj pristup uključuje identifikovanje zaposlenih u javnoj upravi koji su već obučeni ili imaju potencijal za dodatnu obuku iz oblasti rodne ravnopravnosti. Njegujući domaće kapacitete, cilj je izgraditi održiv sistem u kojem će se rodna ravnopravnost prirodno integrisati u svakodnevno funkcionisanje javne uprave.

Dalji razvoj ovog institucionalnog modela i kadrovske baze eksperata omogućiće tehničku pomoć i savjetodavnu podršku u različitim sektorima, uz nadzor Koordinacione grupe projekta, čime će se osigurati maksimalni učinak u kompleksnim uslovima.

Ključne komponente aktivnosti:

- **Obuke:** Identifikovani službenici će proći specijalizovanu obuku kako bi stekli znanje, vještine i kompetencije za sprovođenje rodne ravnopravnosti u razvoju politika i administrativnim zadacima. Cilj je da rodna perspektiva postane standard u svakodnevnom odlučivanju.

- **Efekat umnožavanja:** Očekuje se da obučeni eksperti prenose znanja i iniciraju promjene unutar svojih institucija, čime se gradi dugoročna kultura rodne osjetljivosti u državnoj upravi i u ključnim sektorima reformi.
- **Ekspertiza iz regiona i šire:** Projekat će koristiti baze eksperata UNDP-a i Uprave za kadrove (HRMA), ali i angažovati stručnjake iz zemalja Zapadnog Balkana i drugih zemalja, posebno za prioritetne oblasti gdje domaća ekspertiza nedostaje. Odabir će se zasnivati na stručnosti u rodnoj ravnopravnosti, iskustvu u EU integracijama i Agendi 2030.
- **Obuka i akreditacija:** Obuka će trajati oko šest mjeseci, a program će biti akreditovan od strane relevantnih državnih tijela. Biće organizovan javni poziv koji sprovodi HRMA, uz uslov da sve kandidate nominuje rukovodstvo institucija. Planirano je uključivanje najmanje 30 kandidata, uključujući i one sa prethodnim znanjem iz oblasti rodne ravnopravnosti.
- **Moduli i sadržaj obuke:** Program će obuhvatiti 5–6 tematskih modula, koji će obraditi nacionalne i međunarodne prakse, rodne analize po sektorima, metodologije za svakodnevni rad u upravi, rodno odgovorno budžetiranje i stvaranje institucionalne podrške. Obuka će uključivati i praktičan rad i mentorstvo.
- **Primjena znanja i inovacije:** Učesnici će imati mogućnost da uz podršku UNDP-a razvijaju i primjenjuju inovativna rješenja za izazove u razvoju politika, koje nije moguće adresirati samo kroz standardne mjere integracije rodne ravnopravnosti.

Ova aktivnost je komplementarna sa aktivnošću **2.1** – integracija rodne ravnopravnosti u politike i strategije – i biće sprovedena paralelno, kad god je to moguće. Time se omogućava sinergija između razvoja ljudskih kapaciteta i praktične primjene rodne perspektive, čime se osigurava dugoročna održivost.

2.3 Razvoj alata i metoda za rodno odgovorno kreiranje javnih politika

Na osnovu sveobuhvatne analize postojećih praksi u razvoju javnih politika (s fokusom na rodnu ravnopravnost, u okviru Rezultata 1) i uvida dobijenih kroz procjene potreba i obuke (Rezultat 2), projekat će uvesti i unaprijediti niz specijalizovanih alata i metoda za sprovođenje rodne ravnopravnosti u okviru državne uprave.

Ovi alati biće posebno osmišljeni kako bi osnažili članove radnih grupa i druge aktere uključene u razvoj javnih politika, omogućavajući im da efikasno doprinesu kreiranju rodno odgovornih politika. Biće zasnovani na postojećim alatima Evropske unije i Ujedinjenih nacija, ali prilagođeni nacionalnom zakonodavnom okviru i kontekstu Crne Gore.

Lista alata

- **Alat za analizu rodne ravnopravnosti**
Obezbijeđiće strukturirani pristup za analizu i procjenu stanja rodne ravnopravnosti u konkretnim kontekstima. Omogućiće identifikaciju izazova i prilika za unapređenje.

- **Alat za integraciju rodne ravnopravnosti u razvoj politika i programa**
Djelovaće kao praktičan vodič za uključivanje rodne perspektive u sve faze pripreme politika i programa – od planiranja do implementacije – osiguravajući da se rodna pitanja uzimaju u obzir pri donošenju odluka.
- **Alat za integraciju rodne ravnopravnosti u institucionalna pravila i procedure**
Fokusiraće se na unapređenje institucionalnog okvira kroz izmjene pravila i procedura u pravcu veće rodne osjetljivosti i jednakosti.

Iako su ovi alati usmjereni na specifične aspekte rodne integracije, njihov razvoj i unapređenje biće kontinuiran proces – prilagođavan stvarnim potrebama pojedinačnih sektora i institucija. Cilj je da donosioci odluka dobiju konkretna znanja i strategije kako bi efikasno uključili rodnu perspektivu u svoje svakodnevne zadatke i sektorske nadležnosti.

Takođe, tokom implementacije mogu biti razvijeni dodatni alati kako bi se odgovorilo na nove izazove i mogućnosti u oblasti rodne ravnopravnosti. Ovakav pristup osigurava dinamično, fleksibilno i kontekstualno primjenjivo sprovođenje rodno odgovornih politika.

REZULTAT 3: Unaprijeđen normativni okvir za institucionalne mehanizme i rodnu ravnopravnost

Normativni okvir za rodnu ravnopravnost i pripadajuće institucionalne mehanizme predstavlja temelj za zaštitu ženskih prava i promociju jednakosti. Crna Gora je donijela Zakon o rodnoj ravnopravnosti 2007. godine, a posljednje izmjene usvojene su 2015. godine.

S obzirom na to da se društveni kontekst i izazovi koji se odnose na rodnu ravnopravnost brzo mijenjaju, neophodno je kontinuirano jačanje regulatornog okvira. Zakonodavstvo ima ključnu ulogu u zaštiti ženskih prava, osiguravanju jednakog pristupa resursima i prilikama, ali i u stvaranju uslova za inkluzivne politike.

Institucionalni mehanizmi – poput odjeljenja za rodnu ravnopravnost – igraju centralnu ulogu u kreiranju politika i strategija koje se bave rodnim nejednakostima i promovišu inkluzivnost. Jačanjem normativnog okvira i institucionalnih struktura, Vlada može aktivno da djeluje protiv diskriminacije na osnovu pola, osnaži žene i stvori povoljno okruženje za stalno unapređenje rodne ravnopravnosti.

Ovaj višeslojni pristup doprinosi razvoju pravednijeg i ravnopravnijeg društva, na korist svih članova zajednice.

3.1 Pokretanje izmjena i dopuna Zakona o rodnoj ravnopravnosti na osnovu uporedne analize i plana za unapređenje institucionalnih mehanizama

Ova aktivnost podrazumijeva sveobuhvatnu reviziju postojećeg Zakona o rodnoj ravnopravnosti kako bi se identifikovale oblasti koje zahtijevaju izmjene i unapređenje. Cilj je da se zakon uskladi sa savremenim izazovima i potrebama, kao i sa najboljim

praksama utvrđenim kroz uporedne analize i konsultacije sa ključnim akterima – uključujući Kabinet premijera, Generalni sekretarijat Vlade i druge relevantne institucije.

Proces izmjene zakona biće ključan za:

- dalju promociju rodne ravnopravnosti,
- zaštitu prava žena i
- stvaranje pravednijeg i inkluzivnijeg društva.

Ažuriranjem zakonodavnog okvira, projekat teži ka jačanju pravne osnove za sprovođenje rodno odgovornih politika i stvaranju institucionalnih uslova za njihovu efikasnu implementaciju.

3.2 Izrada podzakonskih akata, normativnog i proceduralnog okvira za sprovođenje Zakona o rodnoj ravnopravnosti

Kako bi se obezbijedili dodatni mehanizmi kontrole, praćenja i osiguranja kvaliteta u sprovođenju rodne ravnopravnosti, kroz ovu aktivnost će se razviti odgovarajući pravni i institucionalni okvir koji će omogućiti:

- obavezno članstvo rodnih eksperata u svim radnim grupama koje razvijaju politike i strategije;
- obaveznu izradu rodnih analiza i njihovu integraciju u strateške i političke dokumente;
- obaveznu proceduru kontrole kvaliteta pri uključivanju rodne ravnopravnosti u razvoj politika.

Ove mjere imaju za cilj sistematizaciju i osiguranje dosljedne, kvalitetne i mjerljive primjene zakona i strategija koje se tiču rodne ravnopravnosti, na svim nivoima javne uprave.

Budžet projekta “Ujedinjeni u rodnoj ravnopravnosti” (cca 500.000 USD)

U okviru zajedničkog programa Ujedinjenih nacija **“Jačanje povjerenja građana u institucije i izgradnja otpornih zajednica” - Zajedno za opšte dobro**, koji zajednički realizuju UNDP, UNICEF i UNESCO u partnerstvu sa Vladom Crne Gore, a uz finansijsku podršku Fonda Ujedinjenih nacija za izgradnju mira, provode se aktivnosti usmjerene na unapređenje rodne ravnopravnosti, prevenciju i suzbijanje govora mržnje, s posebnim fokusom na rodno zasnovanu diskriminaciju. Program dodatno jača povjerenje u institucije i podstiče aktivno građansko učešće kroz dijalog, međusobno razumijevanje i participativne mehanizme donošenja odluka. Kroz ovu inicijativu promovišu se vrijednosti poštovanja i empatije, afirmativni medijski sadržaji i inkluzivnost, uz posebnu pažnju na učešće djece, mladih, žena i marginalizovanih grupa.

Lokalni dijalozi pod nazivom **„Zajednica pokreće promjene“** predstavljali su inicijativu Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori, realizovanu u partnerstvu sa

lokalnim samoupravama – Barom, Bijelim Poljem, Ulcinjem, Pljevljima i Glavnim gradom Podgoricom. Ovi dijalozi bili su osmišljeni kao dvodnevni forumi s ciljem da podstaknu građanski angažman i zajednički rad na rješavanju ključnih društvenih izazova. Kroz otvorene razgovore, učesnici su imali priliku da iznesu svoja zapažanja o problemima u lokalnim zajednicama, da razmjenjuju ideje i predlažu konkretna rješenja za pitanja kao što su govor mržnje, vršnjačko i rodno zasnovano nasilje, marginalizacija ranjivih grupa i nepovjerenje u institucije. Istovremeno, dijalozi su služili kao platforma za jačanje vrijednosti zajedništva, solidarnosti, uvažavanja različitosti i društvene kohezije. Analiza lokalnih dijaloga ukazala je na nekoliko ključnih izazova zajedničkih za sve opštine, među kojima su suzbijanje govora mržnje i jačanje kulture dijaloga u digitalnom prostoru, podsticanje građanskog aktivizma kroz obrazovanje i praktične inicijative, podrška migrantima i marginalizovanim grupama, smanjenje društvenih nejednakosti, te jačanje povjerenja u institucije i društvene kohezije kroz međugeneracijsku saradnju i inkluzivne programe.

Nakon završetka lokalnih dijaloga, tokom marta 2025. godine organizovana je **Laboratorija za inovacije u oblasti društvene kohezije**, u kojoj su aktivno učestvovali neformalne grupe i predstavnici nevladinih organizacija. Korišćenjem pristupa dizajna usmjerenog na čovjeka, učesnici su kroz interaktivne sesije razvijali inicijalne ideje u konkretne prijedloge, koji su obuhvatali kulturne intervencije, inkluzivne zajedničke aktivnosti, kao i digitalne platforme za osnaživanje marginalizovanih grupa. Ukupno je kroz sve Laboratorije za inovacije u društvenoj koheziji, učestvovalo 78 osoba, što jasno pokazuje visok nivo angažovanosti zajednice. Žene su činile značajnu većinu sa 64,1% (50 učesnica), dok je muškaraca bilo 35,9% (28 učesnika). Od tog broja, 25 učesnika je aktivno doprinosilo radu laboratorija, nadovezujući se na prethodno iskustvo stečeno tokom lokalnih dijaloga. Visoka zastupljenost žena pozitivno je uticala na dinamiku radionica, osiguravajući da njihovi glasovi i perspektive budu adekvatno zastupljeni u definisanju i rješavanju izazova zajednice. Laboratorije su postavile čvrste temelje za dugoročnu društvenu koheziju i održivo građansko angažovanje, uz preporuku za kontinuiranu mentorsku podršku i dalji razvoj kapaciteta.

U okviru svih nagrađenih inovativnih ideja, žene su bile značajno zastupljene, a svaka od ukupno 16 nagrađenih inicijativa imala je žene kao članice timova, dok su sve ideje, bilo direktno ili indirektno, uključivale rodnu dimenziju. Neke su se fokusirale upravo na unapređenje položaja žena iz marginalizovanih grupa. U tom kontekstu, posebno se ističe opština Bar, gdje su razvijena dva snažno rodno osjetljiva projekta. Prvi je usmjeren na osnaživanje Romkinja uzrasta 15-35 godina kroz zanatske radionice, digitalni marketing i psiho-socijalnu podršku, s ciljem da se prevaziđu višestruki oblici isključenosti i da se ove žene pozicioniraju kao aktivne učesnice u lokalnoj ekonomiji i društvu. Drugi projekat iz Bara, “eTolerancija”, bavi se suzbijanjem govora mržnje i digitalnog nasilja, s posebnim osvrtom na rodno zasnovano nasilje u online prostoru. Pored Bara, značajan primjer rodno osjetljivog pristupa dolazi iz Bijelog Polja, gdje je jedan od projekata bio posebno posvećen ženama s invaliditetom iz ruralnih sredina, koje se suočavaju s višestrukom diskriminacijom i preprekama u pristupu tržištu rada. U Pljevljima je prepoznat izazov društvene nevidljivosti bivših sportistkinja nakon završetka karijere, a kroz jednu od podržanih inicijativa upravo one su ponovo angažovane kao mentorke i promoterke rodne

ravnopravnosti kroz sport. U Ulcinju, projektom osmišljenim na osnovu potreba mladih majki, planira se unapređenje javnih površina kako bi postale dostupnije i inkluzivnije za žene s malom djecom. Time je rodna ravnopravnost, kroz ove, ali i sve ostale projekte, pozicionirana ne kao dodatni element, već kao sastavni dio rješenja za izazove društvene kohezije.

Paralelno s ostalim programskim aktivnostima, UNDP kroz **program #NovaGeneracija lidera i liderki** ulaže posebne napore u jačanje društvene kohezije. Ova transformativna inicijativa usmjerena je na obuku i mentorstvo, s ciljem osnaživanja vizionara i vizionarki koji su spremni da aktivno doprinesu povezivanju i solidarnosti unutar zajednica. Posebno je značajno istaknuti da su od ukupno 60 učesnika čak 47 žene, što potvrđuje snažan angažman žena u izgradnji kohezivnijeg društva. Naročita pažnja posvećena je temama rodne ravnopravnosti i društvene kohezije, kao i prepoznavanju i suzbijanju rodno zasnovanog govora mržnje.

Dodatno, UNDP je u februaru 2025. godine, u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, Kancelarijom za rodnu ravnopravnost, organizovao **specijalizovanu obuku za kontakt osobe za rodnu ravnopravnost, na temu “Jačanje kapaciteta za rodnu ravnopravnost i rodno osjetljive javne politike”**. Obuci je prisustvovalo ukupno 53 učesnika/ca, među kojima je bilo 10 muškaraca, što dodatno ukazuje na potrebu za većim uključivanjem muškaraca u procese promocije rodne ravnopravnosti. Učesnici su bili podijeljeni u dvije grupe, a dolazili su iz ukupno 42 institucije, uključujući 12 ministarstava, više uprava i drugih državnih organa, kao i tužilaštava. Ova edukacija predstavlja važan korak ka izgradnji rodno osjetljivih institucija, jačanju institucionalnih kapaciteta i sistemskoj integraciji principa rodne ravnopravnosti u proces kreiranja i sprovođenja javnih politika.

Pregled projekta „Podrška promociji i integraciji rodne ravnopravnosti“ koje sprovodi Misija OESC-a u partnerstvu sa Odjeljenjem za poslove rodne ravnopravnosti

REZULTAT 1: Unaprijeđeni kapaciteti resornih ministarstava za sprovođenje rodne analize, izradu, implementaciju i praćenje rodno odgovornih politika i budžeta

- Izrada nove Strategije razvoja ženskog preduzetništva 2025–2029 sa dvogodišnjim Akcionim planom
U saradnji sa Ministarstvom ekonomskog razvoja, uz podršku jednog međunarodnog i jednog lokalnog eksperta, izrađuje se nova Strategija koja će obuhvatiti ključne ciljeve i mjere podrške razvoju ženskog preduzetništva, bazirana na prethodnoj evaluaciji i terenskom istraživanju. Finalizacija je planirana do marta 2025.
- Izrada detaljnog plana za uvođenje rodno odgovornog budžetiranja (ROB)
Kao odgovor na preporuku DRI, Ministarstvo finansija je u saradnji sa Misijom i lokalnim ekspertom razvilo sveobuhvatan i primjenjiv plan uvođenja ROB. Plan je izrađen kroz inkluzivan pristup, uz učešće relevantnih sektora, uključujući civilno društvo, međunarodne organizacije i druge institucije.

- Ekspertska pomoć budžetskim jedinicama u vezi sa sprovođenjem ciklusa rodno odgovornog budžetiranja
Organizovane su višednevne obuke i mentorstvo za zaposlene u linijskim ministarstvima i Ministarstvu finansija radi praktične primjene ROB-a. Fokus je bio na korišćenju BMIS sistema i usklađivanju budžetskog izvještavanja sa ROB standardima.
- Povezivanje strateškog planiranja sa rodno odgovornim budžetiranjem
Ova planirana aktivnost nije realizovana zbog nepostojanja zakonskog osnova – konkretno, nedonošenja izmjena Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti. Aktivnost će biti nastavljena kada se ispune normativni preduslovi.
- Unapređenje metodologije za srednjoročno planiranje rada Vlade kroz uključivanje rodne perspektive
U saradnji sa Generalnim sekretarijatom Vlade, ažurirana je postojeća metodologija tako da uključuje principe rodne ravnopravnosti u sve faze izrade srednjoročnih planova rada.
- Radna sesija sa Sektorom za strateško planiranje GSV-a o primjeni ažurirane metodologije
Održane su dodatne obuke za službenike GSV-a, s ciljem osnaživanja njihovih kapaciteta za ocjenjivanje i praćenje integracije rodne ravnopravnosti u strateškim dokumentima.
- Analiza udžbenika u pogledu prisustva rodni stereotipa i patrijarhalnih stavova
U partnerstvu sa Ministarstvom prosvjete, nauke i inovacija, urađena je stručna analiza školskih materijala u cilju identifikacije rodni stereotipa, uz konkretne preporuke za reviziju nastavnih planova i sadržaja. Rezultati će biti iskorišćeni u okviru reforme obrazovanja podržane od strane UNICEF-a i EU.
- Mentorska podrška za izradu izvještaja o sprovođenju rodno odgovornog budžetiranja
Sprovedene su sveobuhvatne obuke za budžetske analitičare i zaposlenima u resornim ministarstvima, uz konkretne smjernice za izradu ROB izvještaja za budžetsku 2025. godinu.
- Ekspertska podrška Ministarstvu finansija u pripremi konsolidovanog izvještaja o sprovođenju ROB-a,
Misija je pružila direktnu podršku Ministarstvu finansija kroz obuke i mentorstvo zaposlenih u cilju jačanja internih kapaciteta za izradu sveobuhvatnog ROB izvještaja.

REZULTAT 2: Unaprijeđeni kapaciteti nacionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost za procjenu napretka i rezultata implementacije politika i programa

- Evaluacija Nacionalne strategije za rodnu ravnopravnost 2021–2025
Sprovedena je evaluacija postojećeg strateškog okvira prema OECD/DAC kriterijumima. Identifikovani su izazovi, dobre prakse i dati prijedlozi za jačanje institucionalnih kapaciteta, povećanje budžetske podrške i zakonodavne izmjene. Rezultati će biti osnova za izradu nove strategije od 2025. godine.

- Evaluacija Strategije razvoja ženskog preduzetništva 2021–2024
U evaluaciju su bili uključeni međunarodni i lokalni eksperti, a nalazi su doprinijeli razvoju buduće strategije za unapređenje ženskog preduzetništva.
- Procjena proizvodnje i upotrebe podataka razvrstanih po polu u ključnim institucijama
U četiri institucije – MONSTAT, MF, IJZ i MPNI – sprovedena je analiza postojećih praksi u prikupljanju i korišćenju rodno razvrstanih podataka. Cilj je uspostavljanje standardizovanog i održivog sistema za evidenciju i analizu ovih podataka, što će se dodatno razvijati tokom 2025. godine.

REZULTAT 3: Unaprijeđeni kapaciteti lokalnih samouprava za sprovođenje zakona o rodnoj ravnopravnosti i promociju i zaštitu ženskih prava

- Analiza efikasnosti grantova za podršku ženskog preduzetništva u opštini Berane
Utvrđeni su ključni nedostaci programa podrške: izostanak analize potreba, neujednačena dostupnost sredstava i nedostatak jasnih ciljeva. Preporuke su dostavljene lokalnim vlastima radi poboljšanja programa podrške.
- Uključivanje rodne ravnopravnosti u rad predškolskih, osnovnih i srednjih škola u Beranama
Kreirani su priručnici i interaktivni sadržaji za edukaciju djece i nastavnog osoblja u cilju smanjenja rodni stereotipa i promovisanja jednakih uloga među dječacima i djevojčicama.
- Obuka rukovodstva Opštine Berane o principima rodne ravnopravnosti
Trening obuhvatio 13 članova rukovodstva, s fokusom na uloge, stereotipe, prava i transformativne politike. Održali su ga lokalni treneri.
- Obuka trenera u lokalnoj samoupravi za sprovođenje rodno odgovornih javnih politika
Kroz četvorodnevni program, izabrani predstavnici lokalne uprave su obučeni za samostalno sprovođenje edukacija iz oblasti rodne ravnopravnosti, koristeći participativne metode i praktične primjere.

Budžet projekta „Podrška promociji i integraciji rodne ravnopravnosti“ (cca 73.000 €)

Zbirni pregled utošenih sredstava iz donatorskih izvora ¹		
Godina	Misija OEBS-a u Crnoj Gori	Kancelarija UNDP-a u Crnoj Gori
2021	35 020 €	93 370€
2022	35 020 €	180 000 €
2023	28 418 €	250 000 €
2024	73 000 €	500 000 €
zbirno	171 458 €	1 023 370 €

¹ Iznosi sredstava su okvirni. Raspoložemo informacijama koju su dostavili partneri iz međunarodnih organizacija.

OBRAZAC ZA IZVJEŠTAVANJE O SPROVOĐENJU AKTIVNOSTI PREDVIĐENIH NACIONALNOM STRATEGIJOM RODNE RAVNOPRAVNOSTI ZA PERIOD OD 2021. DO 2025. GOD., S PROPRATNIM AKCIONIM PLANOM ZA 2023. I 2024. GODINU

Uputstva za popunjavanje „Statusa realizacije“:

U skladu sa nivoom ispunjenosti mjere, redu relevantne aktivnosti dodijelite jednu od sljedećih boja:

- Ispunjeno
- Djelimično ispunjeno
- Neispunjeno

Operativni cilj 1:

Članovi/ice Komisije iz sljedećih resora:

- Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava
- Uprava za ljudske resurse
- Uprava za statistiku

Operativni cilj 1: Unaprijediti primjenu postojećeg normativnog okvira na sprovođenju politike rodne ravnopravnosti i zaštitu od diskriminacije po osnovu pola i roda

Indikator učinka	Procenat sektorskih javnih politika u kojima je sprovedeno orodnjavanje	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	
			2023	2025
		11%	5% više o odnosi na 2021. g.	10% više o odnosi na 2021. g.
Mjera 1.1:	Uspostaviti objedinjenu i uporedivu evidenciju o slučajevima diskriminacije po osnovu pola i roda			
Aktivnost 1.1.1.	Formiranje i rad tima koji se sastoji od predstavnika/ca svih institucija koje se bave zaštitom od diskriminacije kako bi se analizirao važeći Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja posebne evidencije o slučajevima prijavljene diskriminacije i ustanovila zajednička metodologija za prikupljanje, obradu i prezentovanje podataka vezanih za diskriminaciju.			

Indikator	Urađena metodologija Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo pravde i Zaštitnika ljudskih prava u saradnji sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori, krajem 2022. godine započeli su realizaciju projekta Promocija dijaloga i zajedničke akcije za borbu protiv govora mržnje, koji se finansira u okviru UNDP portfolija za upravljanje, izgradnju mira, krize i otpornosti. Projekat je imao za cilj da doprinese rodnoj ravnopravnosti i održivom miru, kroz jačanje leaderskih kapaciteta žena, omogućavajući konstruktivan dijalog i zajedničke akcije u smjeru adresiranja podjela, rodno zasnovanog govora mržnje, seksizma i mizoginije. Projekat se završio u decembru 2023. godine. U sklopu projekta je praćen seksistički govor mržnje na internetu, te sprovedena analiza Prvilnika o sadržaju i načinu vođenja posebne evidencije o slučajevima prijavljene diskriminacije sa relevantnim preporukama
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partneri: Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Uprava za statistiku
Datum početka	IV Q 2023
Datum završetka	I Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	500€ iz Budžeta CG/MLJMP + 1500€ donacije (UNDP)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	

Aktivnost 1.1.2.	Izrada novog Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja posebne evidencije o slučajevima prijavljene diskriminacije
Indikator	Urađen Pravilnik Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava je 20.12.2024.g. objavilo Javni poziv za predlaganje dva predstavnika/ca nevladine organizacije za učešće u Radnoj grupi za izradu Pravilnika o načinu vođenja posebne evidencije o slučajevima prijavljene diskriminacije. 5310981b-48d5-44e1-a907-0acd9ddc0250 (wapi.gov.me)
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Zaštitnik ljudskih prava i sloboda
Datum početka	
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Djelimično realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	500€ iz Budžeta CG/ MLJMP 2500€ donacije UNDP, Savjet Evrope
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 1.1.3.	Izrada Uputstva za institucije za prikupljanje, obradu i prezentaciju podataka prema jedinstvenoj metodologiji

Indikator	Urađeno Uputstvo
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partneri: Zastitnik ljudskih prava i sloboda, Uprava za statistiku
Datum početka	II Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Nerealizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	500€ Budžet CG/ MLJMP + 1500€ Donacije UNDP, Savjet Evrope
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 1.2:	Edukovati zaposlene i rukovodni kadar u institucijama o ključnim konceptima iz oblasti rodne ravnopravnosti i njihovim obavezama iz oblasti rodne ravnopravnosti u skladu sa zakonom, uključujući i procjenu uticaja zakona/javnih politika (RIA) na rodnu ravnopravnost
Aktivnost 1.2.1.	Organizovanje najmanje 3 radionice za zaposlene u institucijama (državne i lokalne službenike/ce), predstavnike/ce Skupštine Crne Gore i Državne revizorske institucije o ključnim konceptima rodne ravnopravnosti, orodnjavanju politika, rodno odgovornom budžetiranju, rodnoj analizi podataka, prikupljanju i obradi podataka o diskriminaciji u institucijama i koordinaciji institucija u sistemu zaštite od diskriminacije.

Indikator	Broj radionica, broj edukovanih službenika/ca, liste učesnika/ca edukacija po institucijama i po polu Uprava za ljudske resurse: Organizovano 2 obuke na temu Rodna ravnopravnost, koju je pohađalo 27 polaznika/ca (25 ž, 2 m) Organizovane 2 obuke na temu Rodno zasnovani govor mržnje (koju je pohađalo 26 polaznika/ca (21 ž, 5 m) U okviru Programa obrazovanja iz oblasti strateškog planiranja, koji je orodnjen u 2023. godini, realizovano je 7 obuka, koje je kontinuirano pohađalo 26 polaznika/ca (21 ž, 5 m) CEDEM je u okviru projekta “Za adekvatan odgovor institucija sistema” realizovao obuku namijenjenu predstavnicima sudstva i tužilaštva i uprave policije “Istanbulska konvencija”. Obuka je održana 26. aprila 2023. aprila, u Podgorici, u hotelu “Ramada”. Učešće na obuci i okupljanje ciljne grupe ostvareno je u saradnji sa Centrom za obuku u sudstvu i tužilaštvu i Centrom za obuke Uprave policije, selektovali smo polaznike obuke iz oba sektora. Učešće na obuci uzeli su predstavnici i predstavnice oba sektora. Ukupan broj učesnika/ica na obuci je bio 20.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Uprava za ljudske resurse Partneri: Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, NVO
Datum početka	IV Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	2.000 € Budžet CG / Uprava za ljudska resurse

Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 1.2.2.	Organizovanje najmanje 2 radionice za visoki rukovodni kadar u institucijama o ključnim konceptima rodne ravnopravnosti, rodno odgovornom budžetiranju, RIA iz rodne perspektive, orodnjavanju politika, prikupljanju i obradi podataka o diskriminaciji u institucijama i koordinaciji institucija.
Indikator	Broj radionica, broj rukovodilaca/teljki koji su edukovani, Liste učesnika/ca edukacijapo institucijama i po polu U navedenom izvještajnom periodu organizovana su 4 ciklusa (svaki u 2024. godini) Programa obuke u oblasti analize efekata (RIA) i svi su bili na lokalnom nivou u kojem je uključena rodna dimenzija. Obuke je ukupno pohađalo 38 polaznika/ca (22 ž, 16 m) U okviru Programa obrazovanja za državne službenike i službenice iz oblasti strateškog planiranja, organizovana je obuka na temu „Budžetiranje i troškovi implementacije strategija“ u cijem sadržaju je obuhvacena i rodna perspektiva u kreiranju budžeta, alati rodne analize troškova, kao i vodič za definisanje sadržaja starteskog dokumenta u dijelu finansijske procjene i procjene orodjenosti. Realizovan je jedan modul u trajanju od tri dana, koji je pohađalo 23 polaznika/ca (18 ž, 5m) Sekretarijat Savjeta za konkurentnost je, u saradnji sa misijom OEBS-a i Ministarstvom finansija, u izvještajnom periodu realizovao 9 obuka za preko 150 predstavnika ministarstava.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Uprava za ljudske resurse Partner: Generalni sekretarijat Vlade, NVO, Sekretarijat Savjeta za konkurentnost
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	III Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano

Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	2.000 € Budžet CG/ Uprava za ljudska resurse
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 1.2.3.	Organizovanje obuke za članove/ice Radne grupe za izradu AP za NSRR, o temama iz domena primjene Rezolucije Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1325.
Indikator	Broj učesnika/ca Obuka je organizovana 28.11.2024.g. n obuci je prisustvovalo 11 učesnika/ca
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo odbrane / Vojska Crne Gore
Datum početka	IV Q 2024
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	500 € Budžet CG / MO

Sredstva realizovana/izvor finansiranja	408, 98 €
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 1.3:	Edukovati članove/ce Komisije za sprovođenje, koordinaciju, praćenje i ocjenu uspješnosti politika rodne ravnopravnosti, kao i RIA iz rodne perspektive
Aktivnost 1.3.1.	Organizovanje najmanje 1 radionice za članove/ce Komisije, o prikupljanju i obradi rodno razvrstane statistike i evidencija, u skladu sa metodologijom Indeksa rodne ravnopravnosti
Indikator	Broj radionica, Broj obučenih članova/ca Komisije NVO Centar za ženska prava u okviru projekta “Broje li se žene u Crnoj Gori” a koji finansira Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava shodno Odluci o raspodjeli sredstava za finansiranje projekata nevladinih organizacija u oblasti rodna ravnopravnost za 2023. godinu, izrađuje sveobuhvatnu rodnu analizu zvanične statistike u CG. Rodnu analizu će informisati: 1.Zaključci sa bilateralnih sastanaka sa proizvođačima zvanične statistike 2.Analize i komentari na strateški i zakonodavni okvir izrađeni u toku trajanja projekta. 3. Drugi nalazi i saznanja iz procesa zagovaranja Paraleleno sa tim biće: 1.razvijena metodologija za izradu rodne analize; 2. sprovedena temeljna desk analiza aktuelnih politika u sektoru statistike; 3. Peer review – poglavlja u kojima ćemo analizirati prepreke i potencijale proizvođača zvanične statistike, nakon održanih konsultativnih sastanaka, biće im prosljeđena na finalne komentare i sugestije. Biće organizovan okrugli sto na kom će biti predstavljena rodna analiza zvanične statistike. Kroz okrugli sto biće ojačana međusektorska saradnja relevantnih institucija kroz identifikovanje prepreka i definisanje konkretnih mjera za unaprijedjenje statistike. https://womensrightscenter.org/rodna-analiza-zvanicne-statistike-u-crnoj-gori/
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Uprava za statistiku

Datum početka	II Q 2024
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Djelimično realizovan
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	2.000€ Budžet CG/MLJMP
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 1.3.2.	Organizovanje obuka za članove/ce Komisije za praćenje sprovođenja NSRR u okviru Programa obrazovanja za strateško planiranje Generalnog sekretarijata Vlade
Indikator	Broj obučanih članova/ca Komisije
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Generalni sekretarijat Vlade
Datum početka	I Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024

Status realizacije AAA	Nerealizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	500 € Budžet CG/ MLJMP 1500€ Donacije OSCE
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 1.4:	Uključiti sve tri grane vlasti, nevladine organizacije, poslodavačke organizacije, sindikate i medije u dijalog o orodnjavanju javnih politika
Aktivnost 1.4.1.	Organizovanje 2 javna događaja sa predstavnicima/cama sve tri grane vlasti, NVO-ima, poslodavačkim organizacijama, sindikatima i medijima na kojima će se diskutovati o sprovođenju Strategije rodne ravnopravnosti i biti predstavljena istraživanja, publikacije, programi, preporuke i sl. koji su nastali kao rezultat njenog sprovođenja. Na kraju svakog javnog događaja potrebno je sumirati zaključke i preporuke.
Indikator	Broj javnih događaja, broj učesnika/ca okruglog stola (po institucijama, funkcijama koje obavljaju i po polu, zaključci i preporuke 19. novembra 2024. godine održan je događaj „Pakt za budućnost“, koji su Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori i Ženska lidrska mreža partnerski organizovali sa ciljem predstavljanja nove agende za rodnu ravnopravnost i unapređenje položaja žena u Crnoj Gori pod sloganom „Pola neba, pola zemlje, pola moći“. Na događaju je poručeno da Ženska lidrska mreža djeluje ka razvijanju konkretnih politika u Crnoj Gori koje treba da dovedu do dugoročnih promjena i boljitka u životima žena. Brojni učesnici događaja, među kojima i brojni članovi i članice Vlade Crne Gore i Skupštine, te civilnog društva, imali su priliku da čuju podatke o položaju žena u Crnoj Gori danas, te ciljevima koji su zacrtani za vrijeme koje dolazi.

	https://www.undp.org/cnr/montenegro/press-releases/liderke-iz-vlade-skupstine-i-civilnog-drustva-ujedinjene-u-stvaranju-nove-agende-rodne-ravnopravnosti-u-crnoj-gori U novembru 2024. godine, održana je konferencija “Rodna ravnopravnost i javna uprava”, koja je okupila donosiocice odluka, rukovodeći i operativni kadar iz javne uprave, kao i domaće i međunarodne stručnjake/inje. Fokus konferencije bio je na strategijama za integraciju rodno odgovornih pristupa u sve aspekte javnog upravljanja, finansijskih mehanizama i institucionalnih okvira odgovornosti Rodna ravnopravnost je temelj demokratskog upravljanja i inkluzivnih institucija United Nations Development Programme (undp.org)
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partneri: NVO-i
Datum početka	III - IV Q 2023
Datum završetka	III - IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	500 € Budžet CG/ MLJMP 3.500 € donacije OSCE, UNDP, IPA
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 1.4.2.	Prikupiti i objaviti na web-stranici Ministarstva ljudskih i manjinskih prava sve publikacije, istraživanja, brošure, programe, izvještaje, uredbe, uputstva, preporuke i sl. koje su nastale kao rezultat sprovođenja AP 2021-2022 i AP 2023-2025, kao i publikacije, brošure, istraživanje i preporuke koje su nastale

	kao rezultat programa i projekata NVO-a koji su finansirani na osnovu Javnih poziva za NVO-e koje objavljuje Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava
Indikator	Broj objavljenih publikacija
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava 1. CEDEM je sproveo istraživanje o stepenu i oblicima nasilja nad ženama. Terensko istraživanje je realizovano na reprezentativnom uzorku za cjelokupnu populaciju. Poseban upitnik je formiran na način da se pruži sveobuhvatni instrument koji će da služi i Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava sa ciljem analize trenda u budućnosti. Pun naziv publikacije je „Diskriminacija i nasilje nad ženama (oktobar 2023)“, a ista je dostupna putem sljedećeg linka: https://www.cedem.me/wp-content/uploads/2023/12/Diskriminacija-i-nasilje-nad-zenama-1.pdf. 2. Analiza postupanja institucija u slučajevima nasilja nad ženama je realizovana, kroz posebno razvijenu metodologiju koja je osnov za sprovođenje analize sa posebnom pažnjom na primjenu Protokola o postupanju, prevenciji, zaštiti od nasilja u porodici i nasilja nad ženama. Analiza uključuje pregled insitucionalog i zakonodavnog okvira, statističkih podataka i ispunjenosti preporuka međunarodnih konvencija. Pun naziv analize je „Analiza postupanja institucija u slučajevima nasilja nad ženama (jul 2023.)“, a ista je dostupna na sljedećem linku: https://www.cedem.me/wp-content/uploads/2023/12/Analiza-FINAL-CEDEM-nasilje-nad-zenama.pdf.
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	

Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	Nisu potrebna sredstva
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 1.5:	Uvesti rodno odgovorno budžetiranje u sistem upravljanja javnim finansijama
Aktivnost 1.5.1.	Organizovanje radionica o rodno odgovornom budžetiranju za direktore/ke direktorata u svim ministarstvima, kao i za budžetske analitičare/ke
Indikator	Broj radionica, broj učesnika/ca obuka (po institucijama, funkcijama koje obavljaju i po polu) U saradnji sa Misijom OSCE u Crnoj Gori i Ministarstva finansija, Sekretarijat je organizovao devet obuka o rodno odgovornom budžetiranju u cilju podizanja svijesti i znanja o njegovom konceptu i primjeni. Neke od ključnih tema obuka su bile: upoznavanje sa konceptima rodno odgovornog i programskog budžetiranja, priprema budžetskih korisnika za rodnu analizu budžeta, formulisanje rodni indikatora, popunjavanje budžetskog cirkulara i rodno odgovorne budžetske izjave, priprema analiza uticaja budžeta na rodnu ravnopravnost, kao i priprema izvještaja o realizaciji budžeta iz ugla rodne perspektive. Obukama realizovanim u saradnji sa navedenim partnerima, učestvovali su predstavnici šest ministarstava kojima je ponuđena mentorska podrška u postupku popunjavanja rodno odgovorne - budžetske izjave.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Sekretarijat Savjeta za konkurentnost
Datum početka	III Q 2023

Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	6.000€ donacije OSCE
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 1.5.2.	Okrugli sto za budžetske korisnike i zainteresovanu javnost na kome će se, između ostalog, predstaviti dokumenta vezana za rodno odgovorno budžetiranje koja su urađena AP 2021-2022: -Brošura "Rodno odgovorno budžetiranje" - Predlozi za izmjene i dopune Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti - Rodno budžetska izjava
Indikator	Broj učesnika/ca okruglog stola (po institucijama, funkcijama koje obavljaju i po polu) 1. Biljana Dulović - Ministarstvo unutrašnjih poslova, koordinatorka za rodnu ravnopravnost; 2. Ivana Obradović - Ministarstvo unutrašnjih poslova, viša policijska savjetnica; 3. Tijana Šuković - Ministarstvo unutrašnjih poslova, načelnica Odjeljenja za borbu protiv trgovine ljudima; 4. Milica Noković - Ministarstvo kulture i medija; 5. Tanja Janković - Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i turizma, načelnica Službe za upravljanje ljudskim resursima; 6. Kimeta Merulić - Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i turizma, načelnica Službe za ekonomsko-finansijske poslove; 7. Andrijana Medojević - Ministarstvo pravde, sekretarka ministarstva; 8. Sanja Jovanović - Ministarstvo pravde, šefica Biroa za računovodstvene i finansijske poslove;

	9. Danijela Laković - Ministarstvo odbrane; 10. Jelena Nikolić - Ministarstvo odbrane; 11. Admir Čengić - Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, viši savjetnik Direkcije za poštansku djelatnost; 12. Branka Kankaraš - Ministarstvo prosvjete; 13. Anđela Ivanović - Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Direkcija za zaštitu od rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici; 14. Esma Kalač - Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti; 15. Đovana Đokaj - Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti; 16. Zorica Zeković - Ministarstvo javne uprave, Direktorat za strateško planiranje u javnoj upravi, međunarodnu saradnju i IPA fondove; 17. Ana Bošković - Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede; 18. Luka Đukanović - Ministarstvo zdravlja generalni direktor Direktorata za projekte (IPA), inovacije, zdravstveni turizam; 19. Irma Lamežević - Ministarstvo finansija; 20. Lidija Radovic - Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma; 21. Nataša Vujović - Ministarstvo finansija; 22. Aleksandra Crvenica, OSCE; 23. Nataša Obradović, konsultantkinja OSCE; 24. Marija Dragojević, Sekretarijat Savjeta za konkurentnost; 25. Slavica Striković 26. Nada Drobnjak 27. Marija Risteska, Sekretarijat Savjeta za konkurentnost. Sekretarijat Savjeta za konkurentnost: 18. oktobra 2023. godine je održana obuka za budžetske korisnike upravo na temu “Priručnik za rodno odgovorno budžetiranje”. U okviru ove teme su i predložene izmjene i dopune Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i budžetska izjava. OEBS: Da bi održala znanje o GRB i osigurala njegovo umnožavanje, Misija je podržala izradu Priručnika za obuku za ROB Programa edukacije zasnovanog na Priručniku za obuku. Planirano je da oba proizvoda budu ponuđena Upravi za ljudske resurse na dalju akreditaciju i uključivanje u šemu obavezne obuke za kadrove za javne službenike u 2024.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo finansija Partneri: Sekretarijat Savjeta za konkurentnost, NVO-i
Datum početka	III Q 2023

Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	2.000 € donacije OSCE
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 1.5.3.	Okrugli sto za budžetske korisnike i zainteresovanu javnost na kome će se, između ostalog, predstaviti sljedeće analize i donijeti zaključci i preporuke: – Rodno odgovorno investiciono okruženje u Crnoj Gori za 2022. godinu - Rodna analiza Programa za unaprjeđenje konkurentnosti privrede za 2022. godinu
Indikator	Broj učesnika/ca okruglog stola (po institucijama, funkcijama koje obavljaju i po polu), zaključci i preporuke Na Sastanku Radne grupe za ekonomsko osnaživanje žena u okviru Savjeta za konkurentnost i na Koordinacionom odboru za žensko preduzetništvo PKCG predstavljena Rodna analiza Programa za unaprjeđenje konkurentnosti privrede za 2024. godinu Dokumenta su predstavljena na nekoliko događaja na kojima su prisustvovali ključni parnteri iz ove oblasti: • Konferencija Core Days 2023: Growing Smart and Green – oktobar 2023. godine • 13. Kongres ženskog preduzetništva, u organizaciji Privredne komore Crne Gore, u saradnji sa Forumom privrednih komora jadransko-jonskog podruja – oktobar 2023. godine.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ekonomskog razvoja Partneri: Sekretarijat Savjeta za konkurentnost, poslodavačka udruženja, NVO

Datum početka	IV Q 2023
Datum završetka	II Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	2.000 € donacije OSCE
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 1.5.4.	Organizovanje treninga trenera/ica za rodno odgovorno budžetiranje iz institucija prema metodologijama Sekretarijata Savjeta za konkurentnost i OEBS-a
Indikator	Broj obučenih trenera/ica (po institucijama iz kojih dolaze) 1. Danijela Laković – Ministarstvo odbrane 2. Jelena Nikolić – Ministarstvo odbrane 3. Adna Rastoder – Ministarstvo rada i socijalnog staranja 4. Danica Kaščelan – Ministarstvo rada i socijalnog staranja 5. Angelina Šaranović – Odbor za rodnu ravnopravnost, Skupština Crne Gore 6. Tamara Pešić - Odbor za rodnu ravnopravnost, Skupština Crne Gore 7. Ana Šebek – Ministarstvo ekonomskog razvoja 8. Tanja Markoč - Ministarstvo ekonomskog razvoja 9. Lidija Radović – Ministarstvo ekonomskog razvoja 10. Dragana Nedić - Ministarstvo finansija

	11. Lazar Radonjić – Ministarstvo finansija 12. Svetlana Bajčeta – Ministarstvo finansija 13. Radule Kastratović – Ministarstvo finansija 14. Ana Bošković – Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede 15. Dubravka Vujošević – Sekretarijat Savjeta za konkurentnost OEBS: Od 16. do 19. oktobra održana je četvorodnevna obuka trenera (ToT) za GRB za 15 predstavnika resornih ministarstava i skupštinske administracije (13 žena, dva muškarca). Dva domaća eksperta održala su sesije o pripremi izjave o rodnom budžetiranju, sprovođenju rodne analize, integrisanju roda u sveukupni budžetski proces, kao i pregledu programskih budžeta iz rodne perspektive. Pored toga, vještine prezentacije, fasilitacije i moderiranja prenijete su na buduće GRB trenere. Predavači čine grupu trenera sa ekspertizom za pružanje programa obuke o GRB-u koji će biti ponuđeni Upravi za ljudske resurse kada novi direktori/ica bude imenovan i potpuno operativan (tokom 2024). Sekretarijat je u saradnji sa OEBS-om, u oktobru prošle godine organizovao četvorodnevnu obuku trenera/ica za ROB. Cilj je bio obučavanje trenera/ica za ROB, kako bi se u javnom sektoru kreirali kadrovski resursi koji dalje mogu samostalno da osposobljavaju službenike za proces implementacije ROB-a. U tom periodu obučeno je 14 polaznika iz: Ministarstva ekonomskog razvoja, Ministarstva finansija, Ministarstva odbrane, Ministarstva unutrašnjih poslova i Odbora za rodnu ravnopravnost u Skupštini Crne Gore.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo finansija
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	5.000 € donacije OSCE

Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 1.5.5.	Organizovanje obuka za službenike/ce iz institucija za rodno odgovorno budžetiranje
Indikator	Broj obuka, broj obučanih službenika/ca, po institucijama U okviru Programa obrazovanja za državne službenike i službenice iz oblasti strateškog planiranja, organizovana je obuka na temu „Budžetiranje i troškovi implementacije strategija“ u čijem sadržaju je obuhvacena i rodna perspektiva u kreiranju budžeta, alati rodne analize troškova, kao i vodič za definisanje sadržaja strateškog dokumenta u dijelu finansijske procjene i procjene rođenosti. Realizovan je jedan modul u trajanju od tri dana, koji je pohađalo 23 polaznika/ca (18 ž, 5m)
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Uprava za ljudske resurse
Datum početka	I Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	5.000 € donacije OSCE

Sredstva realizovana/izvor finansiranja				
Preporuke za naredni period sprovođenja				
Operativni cilj 2: Unaprijediti politike u oblasti obrazovanja, kulture i medija kako bi se smanjio nivo stereotipa i predrasuda prema ženama i osobama drugačijih polnih i rodni identiteta				
Indikator učinka	Broj sprovedenih preporuka iz izvještaja CEDAW i ECRI vezane za obrazovanje, kuturu i medije	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	
		0	2023	2025
			2	4
Mjera 2.1:	Uvesti rodno odgovorne sadržaje i obaveznu upotrebu rodno osjetljivog jezika u nastavne programe i nastavu			
Aktivnost 2.1.1.	Analiza predmetnih programa iz ugla rodne ravnopravnosti, sa preporukama, ukupno 9 programa: Prvi ciklus (I-III razred), dva predmetna programa - Maternji jezik i Priroda i društvo Drugi ciklus (IV-VI razred), tri predmetna programa: Maternji jezik, Matematika i Priroda Treći ciklus (VII-IX razred), četiri predmetna programa: Maternji jezik, Istorija, Biologija i Fizika			
Indikator	Urađena metodologija za izradu Analize Broj predmetnih programa za koje je urađena analiza Radna grupa je formirana Rješenjem od 4. aprila 2023. godine i ima 17 članova i članica, od kojih su osam profesori osnovnih škola, a ostali su iz institucija obrazovanja. Rješenje je izmijenjeno 10. novembra 2023. godine, kada je za predsjednicu Radne grupe određena državna sekretarka Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija. Po zahtjevu Zavoda za školstvo zamijenjeni su I predstavnici Zavoda. Nastavnici iz osnovnih škola su određeni na osnovu preporuke Zavoda za školstvo. Radna grupa je održala pet sastanka za zadatkom da pripremi Analizu predmetnih programa osnovne škole iz ugla rodne ravnopravnosti, sa preporukama za odabrane predmetne programe, kao i da na osnovu analize i preporuka pripremi analizu udžbenika sa preporukama za institucije i autore udžbenika.			

	Kancelarije OEBS-a i UNICEF-a su angažovale ekspertkinju za oblast rodne ravnopravnosti sa zadatkom da pripremi metodologiju po kojoj će se raditi analiza programa, model analize a nakon toga i metodologiju za analizu udžbenika. Na prvom sastanku je predstavljena metodologija za izradu analize odabranih predmetnih programa, nakon čega su članovi radne grupe, podijeljeni u timove po predmetima (prije svega praktičari iz škola kao i predstavnici Zavoda za školstvo i Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva), pripremili tražene analize. Ekspertkinja je objedinila i uredila date materijale i analiza sa preporukama je prezentovana i usvojena na trećem sastanku, februara 2024. godine. Nakon toga ekspertkinja je pripremila metodologiju i model analize udžbenika, koju je prezentovala na online sastanku maja 2024. godine. Nakon toga, po predloženoj metodologiji, članovi Radne grupe su priredili analizu udžbenika čija prezentacija je održana 4. novembra 2024. godine, na kojoj su prisustvovali , osim članova Radne grupe, predstvnici: Ispitnog centra, Zavoda za školstvo, Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva i Nacionalnog savjeta za obrazovanje. Spisak programa i udžbenika koji su obuhvaćeni analizom: Crnogoski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost ((čitanke)– III, VI i VIII razred; Priroda i društvo – III razred; Priroda – V razred; Biologija – VIII razred; Istorija – VIII razred.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija Partneri: Zavod za školstvo, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
Datum početka	IV Q 2023 -
Datum završetka	I Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	

Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	10.000 € donacije UNICEF, OSCE
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	Kancelarija OSCE-a je obezbijedila projekat kojim će biti tehnički pripremljen i dizajnerski uređen objedinjeni izvještaj i kao takav spreman za javno objavljivanje. Očekivano vrijeme za ovu aktivnost- pocetak aprila 2025. godine.
Aktivnost 2.1.2.	Na osnovu preporuka Analize opisane u okviru Aktivnosti 2.1.1, uraditi analizu udžbenika iz ugla rodne ravnopravnosti, sa preporukama za institucije i autore/ke udžbenika
Indikator	Urađena metodologija za analizu uzbenika Broj udžbenika za koje je urađena analiza Po utvrđenoj metodologiji, članovi Radne grupe su priredili analizu udžbenika čija prezentacija je održana 4. novembra 2024. godine, na kojoj su prisustvovali , osim članova Radne grupe, predstvnici: Ispitnog centra, Zavoda za školstvo, Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva i Nacionalnog savjeta za obrazovanje. Spisak programa i udžbenika koji su obuhvaćeni analizom: Crnogoski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost – III, VI i VIII razred; Priroda i društvo – III razred; Priroda – V razred; Biologija – VIII razred; Istorija – VIII razred. Timovi po predmetima (prije svega praktičari iz škola kao i predstavnici Zavoda za školstvo i Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva), pripremili su analize udžbenika, po unaprijed pripremljenoj metodologiji. Spisak programa i udžbenika koji su obuhvaćeni analizom: Crnogoski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost – III, VI i VIII razred; Priroda i društvo – III razred; Priroda – V razred; Biologija – VIII razred; Istorija – VIII razred. CSBH jezik i književnost Analiza čitanke za 6. razred "Čitaj i traži svoj put"

Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo prosvjete nauke i inovacija Partneri: Zavod za školstvo, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
Datum početka	II Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	20.000 € donacije UNICEF, OSCE
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 2.1.3.	Na osnovu rezultata i preporuka Analize iz Aktivnosti 2.1.1, organizovati edukativnu kampanju za rodno odgovorno obrazovanje
Indikator	Broj objava u medijima Broj objava u društvenim medijima Zavod za školstvo je organizovao dvodnevnu obuku „Rodna pismenost“ kat. br. 234. Seminaru su prisustvovali nastavnici CSBH jezika i književnosti, matematike, fizike, biologije, istorije, poznavanja prirode, poznavanja društva tj.onih predmeta za koje je izvršena analiza predmetnih programa i analiza udžbenika za osnovne skole iz perspektive rodne ravnopravnosti. Trenerice na obuci su Nataša Nelevic i Božena Jelušić. https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=515183361261858&id=100083105959882&_rdr

Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija Partneri: Zavod za školstvo, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva NVO-i, mediji
Datum početka	II Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Djelimično realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	5.000 € donacije OSCE, UNICEF
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	Nakon aprila 2025. godine, kada se planira tehnički i dizajnerski uređen objedinjeni izvjestaj i kao takav spreman za javno objavljivanje, planira se i edukativna kampanju za rodno odgovorno obrazovanje.
Aktivnost 2.1.4.	Organizovanje interaktivnih školskih događaja u osnovnim/srednjim školama sa temom rodne ravnopravnosti i diskriminacije po osnovu pola i roda
Indikator	Broj učenika/ca koji su prisustvovali događajima, po školi i po polu CEDEM VI Škola rodne ravnopravnosti je realizovana u periodu od 7. marta do 4. Aprila 2024. godine, obuhvatala je program od pet radnih dana, sa ukupno 10 predavanja na temu rodne ravnopravnosti. Škola je okupila ukupno 25 učesnika i učesnica, od čega su njih 11 bili učesnici muškog pola/roda i 14 učesnica ženskog pola/roda
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Partneri: Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Zavod za školstvo, NVO-i

Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	I Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	12.000€ Budžet CG/ MLJMP (Javni poziv za NVO-e)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 2.1.5.	Uraditi i akreditovati dva programa stručnog usavršavanja za nastavnike/ce u stručnom obrazovanju iz oblasti rodne ravnopravnosti
Indikator	Urađeni programi Urađeni programi i uvršteni u Katalog stručnog usavršavanja nastavnika Centra za stručno obrazovanje: -Rodna ravnopravnost i antidiskriminacija i -Stop rodnim stereotipima u izboru zanimanja
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Partner: Centar za stručno obrazovanje, NVO-i
Datum početka	I Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024

Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	1.000€ Budžet CG/ MLJMP (Javni poziv za NVO-e)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 2.1.6.	Upućivanje inicijative Univerzitetu Crne Gore za potpisivanje memoranduma o saradnji u cilju uvođenja rodne dimenzije u svaki predmet, na način i u mjeri koji su prilagođeni oblasti i sadržaju proučavanja, na studijskim programima na kojima studiraju budući vaspitači/ce i nastavnici/ce.
Indikator	Potpisan Memorandum Ministar ljudskih i manjinskih prava, Fatmir Gjeka, i rektor Univerziteta Crne Gore, prof. dr Vladimir Božović su 12.11.2024.g. u Rektoratu UCG potpisali Memorandum o saradnji na polju rodne ravnopravnosti i suzbijanju rodno zasnovanog nasilja. Memorandum otvara prostor za koordinisane aktivnosti i mjere usmjerene ka rodnoj integrisanosti i uvođenju rodne perspektive u sve studijske programe. Na ovaj način, radimo na stvaranju obrazovnog okruženja koje ne samo da prepoznaje, već i aktivno podržava rodnu ravnopravnost. U skladu s međunarodnim i nacionalnim pravnim okvirom, ovim Memorandumom, obje institucije potvrđuju posvećenost stvaranju društva zasnovanog na ravnopravnosti, poštovanju ljudskih prava i promociji ključnih ljudskih vrijednosti. Ministar Gjeka i rektor Božović potpisali Memorandum o saradnji na polju rodne ravnopravno (www.gov.me)
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Univerzitet Crne Gore
Datum početka	III kvartal 2023

Datum završetka	
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	Nisu potrebna sredstva
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 2.2:	Edukovati vaspitno - obrazovni kadar za podsticanje vrijednosti građanskog, rodno ravnopravnog i inkluzivnog društva kod djece i mladih
Aktivnost 2.2.1.	Organizovanje 3 obuke za nastavnike/ce o rodnoj ravnopravnosti, prije svega onih, koji predaju predmete koji su bili analizirani iz ugla rodne ravnopravnosti u okviru Aktivnosti 2.1.1
Indikator	Broj edukovanih nastavnika/ca, po školama, predmetima koje predaju, po mjestu i po polu Zavod za školstvo u novembru 2023. realizovao jednu obuku sa 17 polaznika/ca (5 m i 12 ž) iz predmeta: razredna nastava, CSBH jezik i književnosti, Biologije, Istorije, Fizika; U 2024. realizovana jedna obuka sa 13 obučenih nastavnika: (11 ž, 2 m) iz predmeta CSBH jezik i književnosti, Biologije, Istorije, Matematike, razredna nastava. Obuku pohađala nadzornica Irena Ivanović ZZŠ. Otkazana jedna obuka zbog malog broja prijavljenih polaznika/ca (5 prijavljenih) U 2025. 11. i 14. februara realizovana jedna obuka sa 18 polaznika/ca(4 m 14 ž): CSBH jezik i književnost, Matematika, Istorija. Pozivu na obuku su se dominantno odazvali profesori/ce iz srednjeg obrazovanja-gimnazije i srednje stručne škole iz Budve: JU SMŠ Danilo Kiš, JU Gimnazija Cetinje, JU Srednja stručna škola Cetinje, JU Gimnazija Slobodan Škerović Podgorica.

	CEDEM je, u okviru projekta „Žene i muškarci – partneri u ravnopravnosti“ organizovao dvodnevnu interaktivna radionicu za 15 predavača/ica na fakultetima pravnih i političkih nauka univerziteta u Crnoj Gori o standardima iz Evropske konvencije i prakse Evropskog suda za ljudska prava u pogledu zaštite rodne ravnopravnosti. Obuka je održana 26. i 27. novembra u hotelu „Princess“ u Baru
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija Partneri: Zavod za školstvo, NVO-i
Datum početka	III Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	3.000 € Budžet CG / Ministarstvo prosvjete
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	Preporuka Zavoda za školstvo: Izmjena Pravilnika u cilju povećanja broja sati potrebnih za relicenciranje nastavnika/ca i dalje podstivanje vrijednosti građanskog, demokratskog, rodno ravnopravnog i inkluzivnog društva. Revizija svih predmetnih programa i udžbenika s aspekta rodne ravnopravnosti. Veći obuhvat na edukacijama (obuke, savjetovanja, radionice, različiti oblici neformalnog obrazovanja...) rukovodnog kadra u obrazovno-vaspitnim ustanovama, akreditacija novih programa stručnog usavršavanja po nivoima obrazovanja, unapređenje inicijalnog obrazovanja nastavnika i nastavnica/vaspitača i vaspitačica.

Aktivnost 2.2.2.	Organizovanje 2 obuke za nastavnike/ce u stručnom obrazovanju iz oblasti rodne ravnopravnosti
Indikator	Broj nastavnika/ca koji su završili obuku, po školama, mjestu i po rodu U okviru manifestacije XXIII Dani obrazovanja i učenja odraslih organizovane su 2 obuke po programu Stop rodnim stereotipima u izboru zanimanja. Učesnici obuke koja je realizovana 27. septembra su bili predstavnici pedagoško-psiholoških službi i nastavnici iz srednjih stručnih škola, a učesnici druge obuke koja je realizovana 11. decembra su bili zaposleni u obrazovnim institucijama: Zavodu za školstvo, Ispitnom centru, Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva i Centru za stručno obrazovanje.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija Partneri: Centar za stručno obrazovanje, NVO-i
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	4.000€ Budžet CG / MP
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 2.2.3.	Organizovanje 2 obuke za vaspitače/ce u vrtićima o rodnoj ravnopravnosti

Indikator	Broj edukovanih vaspitača/ca, po mjestu i po polu Zavod za školstvo organizovao dvije obuke za vaspitačice iz JPU, mart 2024 – obuhvat <u>46 (1m i 45ž)</u>, evaluacija 4, 74: JU Dušan Kovačević Nikšić, JPU Ljubica Popović Podgorica, JPU Ćina Vrbica Podgorica, JPU Radmila Nedić Berane, JPU „Irena Radović“- Danilovgrad, JPU Bambi, JPU Vukosava Ivanović Mašanović Bar, JPU "Ljubica V. Jovanović - Maše" Budva. Obukama su prisustvovali timovi iz PU: vaspitačice, stručne saradnice, direktorice, pomoćnica direktorice
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Zavod za školstvo Partneri: NVO-i
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	III Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Produženje roka za realizaciju narednih aktivnosti: kraj 2026.
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	2.000€ Budžet CG / Zavod za školstvo
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	Preporuka Zavoda za školstvo: Izmjena Pravilnika u cilju povećanja broja sati potrebnih za relicenciranje nastavnika/ca i dalje podsticanje vrijednosti građanskog, demokratskog, rodno ravnopravnog i inkluzivnog društva. Revizija svih predmetnih programa i udžbenika s aspekta rodne ravnopravnosti. Veći obuhvat na edukacijama (obuke, savjetovanja, radionice,

	različiti oblici neformalnog obrazovanja...) rukovodnog kadra u obrazovno-vaspitnim ustanovama
Aktivnost 2.2.4.	Organizovanje 3 savjetovanja za direktore/ke škola i predstavnike/ce pedagoško psiholoških službi osnovnih i srednjih škola (regionalno, u svakoj od tri regije po jedno savjetovanje)
Indikator	Broj učesnika/ca savjetovanja, po funkciji, školi, mjesti i po polu
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Zavod za školstvo
Datum početka	IV Q 2023
Datum završetka	I Q 2024
Status realizacije AAA	Nerealizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	1.000 € Budžet CG / Zavod za školstvo
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	Planiraju se do kraja 2025. godine tri (3) savjetovanja za direktore/ice i predstavnike pedagosko-psiholoskih službi osnovnih i srednjih skola, regionalno, u svakoj od tri regije: sjevernoj, južnoj i centralnoj) – 60 polazika/ca.
Aktivnost 2.2.5.	Organizovanje radionica za učenike/ce osnovnih i srednjih škola na temu medijske pismenosti, prepoznavanja rodni stereotipa i zaštite od on-line nasilja (regionalno, u svakoj od tri regije po 3 radionice u školama)

Indikator	Broj edukovanih učenika/ca, po školama, po mjestu i po polu Organizovanje radionice za učenike osnovnih i srednjih škola na temu "Medijska pismenost", regionalno, po tri(3) radionice u školama. Održane su radionice učenicima VI, VII i VIII razreda na kojima su učenice/ce imali priliku da kroz interakciju sa trenerima promišljaju o medijskim sadržajima, izražavanju emocija, saopštavaju stavove o različitim medijskim porukama i uticajima koji mediji vrše na njihove odluke i oblike ponašanja. CEDEM je organizovao VI Škola rodne ravnopravnosti je realizovana u periodu od 7. marta do 4. aprila 2024. godine, obuhvatala je program od pet radnih dana, sa ukupno 10 predavanja na temu rodne ravnopravnosti. Škola je okupila ukupno 25 učesnika i učesnica, od čega su njih 11 bili učesnici muškog pola/roda i 14 učesnica ženskog pola/roda.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Zavod za školstvo Partneri: Škole, NVO-i
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	IV Q2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	12.000 € Donacije (Mogući donator: EU IPA)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	

Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 2.2.6.	Organizovanje medijske kampanje i kampanje na društvenim mrežama protiv rodno zasnovanog on-line nasilja
Indikator	Broj objava u društvenim medijima Zavod za školstvo je u martu 2023. godine potpisao Memorandum sa Agencijom za elektronske medije i Institutom za medije Crne Gore u cilju uspješne implementacije medijske pismenosti u osnovne škole 2023/24. Zavod za školstvo je organizovao šest dvodnevni obuka sa 16 sati od januara do septembra 2023. godine (planirano četiri). Obuke je pohađalo 195 nastavnika/ca iz sva tri regiona i blagovremeno je izvršena sertifikacija nastavnika/ca. Urađeni programi 1. Medijska pismenost (jedna obuka) 2. Medijska pismenost kao ključna kompetencija u obrazovanju (pet obuka) 3. Medijska pismenost u službi obrazovanja za demokratsko građanstvo 4. Upotreba medija za učešće u demokratskom društvu 5. Medijska pismenost kao ključna kompetencija u obrazovanju CEDEM je u oblasti rodne ravnopravnosti objavio ukupno 35 objava informativnog karaktera. Uspješno je sproveo medijsku kampanju koja se sastojla od 10 postera, posebno dizajniranih za kanale društvenih mreža, sa porukama za osnaživanje i edukaciju o pravima u skladu sa Istanbulskom konvencijom. 1. https://www.facebook.com/photo.php?fbid=751822306991148&set=pb.100064901551545.-2207520000&type=3 2. https://www.facebook.com/photo/?fbid=751823083657737&set=pb.100064901551545.-2207520000 3. https://www.facebook.com/photo.php?fbid=751823693657676&set=pb.100064901551545.-2207520000&type=3 4. https://www.facebook.com/photo/?fbid=751824056990973&set=pb.100064901551545.-2207520000 5. https://www.facebook.com/photo/?fbid=751824343657611&set=pb.100064901551545.-2207520000 6. https://www.facebook.com/photo/?fbid=751824856990893&set=pb.100064901551545.-2207520000 7. https://www.facebook.com/photo/?fbid=751825163657529&set=pb.100064901551545.-2207520000 8. https://www.facebook.com/photo/?fbid=751825473657498&set=pb.100064901551545.-2207520000

	9. https://www.facebook.com/photo/?fbid=751826043657441&set=pb.100064901551545.-2207520000
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Partneri: Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Zavod za školstvo, NVO-i
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	4.000 € Donacije (Mogući donator: EU IPA)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 2.3:	Uvesti rodno odgovorne programe i obaveznu upotrebu rodno osjetljivog jezika u programe institucija kulture
Aktivnost 2.3.1.	Savjetovanje o orodnjenosti u kulturi, uz učešće institucija, medija, NVO-a i ostale zainteresovane javnosti, na kome bi se, pored ostalog, predstavilo i istraživanje o učešću žena u kulturi, kulturnim potrebama, navikama i uticaju kulture na položaj žena, urađeno u okviru AP 2021-2022 (https://www.undp.org/cnr/montenegro/publications) i donijele peporuke za orodnjavanja javnih politika u nacionalnim institucijama kulture

Indikator	Broj učesnika/ca savjetovanja, po instituciji/organizaciji, mjestu i po polu Zaključci i preporuke sa savjetovanja Nacionalni program razvoja kulture 2023-2027. god. predstavlja osnovni strateški dokument kulturne politike, kojim se sistemski utvrđuju pravci djelovanja i načini sprovođenja kulturne politike. Strategijom se planski i sistematično reguliše javni interes u oblasti kulture i određuju prioriteti razvoja kulture u navedenom petogodišnjem periodu. Ovaj dokument predstavlja uvođenje podsticajnih mjera za žensko preduzetništvo u okviru konkursa za podršku razvoju kreativnih industrija. Na konkursu MKM koji je sadržao poseban segment –podrška za razvoj ženskog preduzetništva, od ukupno 29 podržanih projekata, 18 je projekata ženskog preduzetništva. Imajući u vidu broj prijava u kategoriji za razvoj ženskog preduzetništva, preporuka je da ova podsticajna linija bude dio narednih konkursa za oblast kreativnih industrija.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo kulture i medija Partneri: NVO-i
Datum početka	II Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Djelimično realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	2.000€ Budžet CG/ Ministarstvo kulture i medija
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	

Aktivnost 2.3.2.	Na osnovu zaključaka i preporuka Savjetovanja opisanog u Aktivnosti 2.4.1, organizovati 2 obuke za nacionalne i lokalne institucije/organizacije kulture o kreiranju rodno senzitivnih kulturnih programa
Indikator	Broj učesnika/ca obuka, po polu, mjestu i instituciji
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo kulture i medija Partneri: NVO-i
Datum početka	II Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Nerealizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	4.000 € Budžet CG/ Ministarstvo kulture i medija Donacije
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 2.3.3.	U skladu sa preporukama savjetovanja (Aktivnost 2.4.1) i Istraživanja navedenog u istoj aktivnosti, dopuniti/orodniti programe Narodnog muzeja i Crnogorskog narodnog pozorišta
Indikator	Broj institucija koje su dopunile/orodnile programe

Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo kulture i medija
Datum početka	III Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Nerealizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	6.000€ Donacije
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 2.4:	Podstaci medije da uvedu rodno odgovorne programe, sa posebnim osvrtom na intersekcijsku diskriminaciju, kao i da koriste rodno osjetljiv jezik
Aktivnost 2.4.1.	Dopuniti kriterijume za dodjelu sredstava iz Fonda za medijski pluralizam i raznovrsnost medija u skladu sa opisom Mjere 2.4.
Indikator	Dopunjeni kriterijumi Dopunjen kriterijum za dodjelu sredstava iz Fonda za podsticanje pluralizma i raznovrsnosti medija. Zakon o medijima propisano je da se “ sredstva iz Fonda koriste za podsticanje pluralizma i raznovrsnosti medija, a posebno za objavljivanje sadržaja koji su značajni za promociju zaštite prava žena, promociju i unapređenje rodne ravnopravnosti i borbu protiv seksizma”. Prvim strateškim dokument iz oblasti medija- Medijska strategija 2023-2027. god. sa pratećim Akcionim planom za 2023-2024. god, uključuje niz aktivnosti

	koji se odnose na pitanje rodne ravnopravnosti. U okviru sprovođenja Akconog plana za 2023-2024. godinu, a uz angažovanje konsultanta u toku je izrada analize i kreiranje politike za potpuno ostvarivanje rodne ravnopravnosti u medijima. Takođe, održana je radionica povodom rodne ravnopravnosti, a usmjerena na unapređenje rodne ravnopravnosti u medijima, sa posebnim naglaskom na izazove i značaj rodno osjetljivih pristupa u novinarstvu. Segment "Jezik je moć- Rodno osjetljivi jezik" ukazano je na upotrebu rodno inkluzivnog jezika, a učesnici su imali priliku da primjene praktične primjene i učestvuju u diskusije o tome kako se rodno osjetljivi termini mogu primijeniti u različitim situacijama u medijima. Ministarstvo kulture i medija usklađuje preporuke međunarodnih dokumenata za dalji razvoj programa obuka i podršku mobilnom novinarstvu i rodnoj ravnopravnosti u Crnoj Gori, osiguravajući odgovornije i inkluzivnije medijsko okruženje.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo kulture i medija
Datum početka	IV kvartal 2023
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	500€ Budžet CG / Ministarstvo kulture i medija
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	

Mjera 2.5:	Uvesti praćenje medijskog izvještavanja iz rodne perspektive (rodno odgovorni monitoring medija)
Aktivnost 2.5.1.	Analiza prisustva rodne stereotipizacije u medijskim uredničkim i/ili oglasnim sadržajima sa posebnim akcentom na sadržaje televizijskih progama sa nacionalnom zonom pokrivanja.
Indikator	Urađena analiza Analiza prisustva rodni stereotipa u televizijskom oglašavanju-28.12.2023-02-2295.pdf (amu.me)
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Agencija za elektronske medije
Datum početka	I - IV kvartal 2024
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	4.000€ Budžet Agencije
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
OC3: Povećati nivo učešća žena i osoba drugačijih polnih i rodni identiteta u oblastima koje omogućavaju pristup resursima i dobiti od korišćenja resursa	

Indikator učinka		Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	
			2023	2025
	Vrijednost Indeksa rodne ravnopravnosti u domenu Novac	59.7	61	62
	Vrijednost Indeksa rodne ravnopravnosti u domenu Moć	35.1	36	37
Mjera 3.1:	Oснаžiti žene i osobe drugačijih polnih i rodniх identiteta da učestvuju u političkom odlučivanju			
Aktivnost 3.1.1.	Organizovanje okruglog stola na temu učešća žena u politici			
Indikator	Broj učesnika/ca okruglog stola, prema instituciji/organizaciji, mjestu i polu U Podgorici je 29.11.2024.g. održan okrugli sto na temu "Osnažene za učešće u javnom životu", koju je organizovala Mreža za evropske politike, uz podršku Ministarstva ljudskih i manjinskiх prava u okviru konkursa „Rodni barometar u Crnoj Gori“ za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata NVO, u oblasti rodne ravnopravnosti za 2023.g. Događaju su prisustvovali predstavnici/e državnih institucija, stručnjaci, stručnjakinje, aktivisti/inje koji/e se bave unapređenjem ravnopravnosti i većim angažovanjem žena u politici. https://master-mne.me/odrzan-okrugli-sto-osnazene/			
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskiх prava, Partner: Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine CG, Ženski politički klub, NVO-i			
Datum početka	IV Q 2023			
Datum završetka	II Q 2024			
Status realizacije AAA	Realizovano			
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)				

Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	1.000 € Budžet CG / MLJMP
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.1.2.	Izrada monitoring izvještaja o položaju, ulozi, aktivnostima i utrošenom budžetu političkih partija na aktivnosti usmjerene na rad organizacija žena u okviru političkih partija
Indikator	Izrađen izvještaj
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partneri: Državna revizorska institucija, Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine CG, Ženski politički klub, NVO
Datum početka	III kvartal 2024
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Nerealizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	5.000€ Donacije OSCE
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	

Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 3.2:	Osnažiti žene i osobe drugačijih polnih i rodni identiteta, kao i marginalizovane i osjetljive osobe i grupe da učestvuju u ekonomiji i ekonomskom odlučivanju
Aktivnost 3.2.1.	Organizovati 2 savjetovanja o značaju učešća žena u preduzetništvu i ekonomskom odlučivanju, sa zaključcima i preporukama
Indikator	Broj učesnika/ca savjetovanja, po organizacijama/institucijama, mjestu i po polu Zaključci i preporuke savjetovanja Predstavljen Program za unaprjeđenje konkurentnosti privrede u 5 lokalnih samouprava. Posebno promovisani specifični kriterijumi za podršku MMSP u većinskom vlasništvu osoba ženskog pola
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ekonomskog razvoja Partneri: Poslodavačka udruženja, NVO-i
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	2.000€ Budžet CG / MEKT
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	

Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.2.2.	Organizovati kampanju o važnosti učešća žena u preduzetništvu sa ciljem povećanje procenta žena vlasnica preduzeća, zemlje i nekretnina
Indikator	Broj objava u medijima Broj objava na društvenim mrežama Kroz Projekat „I WILL: Inspiring Women’s Initiative taking for Lasting Leadership“ urađena metodologija za istraživanje stavova i stereotipa u Crnoj Gori u odnosu na žensko preduzetništvo. Na osnovu rezultata istraživanja je izrađena komunikaciona strategija. Dokument Stavovi o ženskom preduzetništvu u Crnoj Gori koji se sastoji od Istraživanja I komunikacione strategije finalizovan i objavljen na konferenciji održanoj u Podgorici, 12.04. 2024.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ekonomskog razvoja Partneri: Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Poslodavačka udruženja, NVO-i
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	4.000 € Donacije, mogući donatori: EU IPA
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	

Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.2.3.	Unapredjivanje postojećih linija podrške za žensko preduzetništvo
Indikator	Izveštaj o broju unaprijeđenih linija podrške Kroz 4 Programske linije Programa za unaprjeđenje konkurentnosti privrede uvedeni specifični kriterijumi za podršku MMSP u većinskom vlasništvu žena
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ekonomskog razvoja
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	Nisu potrebna sredstva
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.2.4.	Uraditi izveštaj o sredstvima državne pomoći koju dodjeljuje Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, razvrstane po polu, na godišnjem nivou, za 2023 i 2024. godinu

Indikator	Izvještaj o broju i procentu žena i osoba drugačijih polnih i rodnih identiteta koji su dobili državnu pomoć, po mjestu, namjeni i iznosu pomoći u godini za koju se izvještava Kroz 4 Programske linije Programa za unaprjeđenje konkurentnosti privrede podržano je 38 MMSP u većinskom vlasništvu žena u ukupnom iznosu od 764,719.04€ (40.43%). Odnosno 40.43% odobrenih aplikacije čine MMSP u većinskom vlasništvu žena, što je 28,49% ukupno dodijeljenih sredstava (2,644,787.13€).
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ekonomskog razvoja
Datum početka	IV Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	Nisu potrebna sredstva
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 3.3:	U izvršnim organima i javnim preduzećima, kao i u privatnim preduzećima, podići nivo prevencije i zaštite od rodno zasnovane diskriminacije, seksualnog uznemiravanja i ucjenjivanja, kao i od rodno zasnovanog nasilja i višestruke diskriminacije na radnom mjestu

Aktivnost 3.3.1.	Izrada modela Protokola za zaštitu od rodno zasnovane diskriminacije i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu
Indikator	Izrađen model Protokola
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i NVO-i
Datum početka	I Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Nerealizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	3.000€ Donacije (Mogući donatori: UNDP, EU IPA, OEBS, Međunarodna organizacija rada)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	Usvajanjem Prijedloga zakona o zabrani diskriminacije i zaštite jednakosti, stvoriće se zakonski preduslovi za izradu novog Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja posebne evidencije o slučajevima prijavljene diskriminacije. Shodno navedenom, očekivani rok za realizaciju aktivnosti je IIQ 2026.g.
Aktivnost 3.3.2.	Uputiti Preporuku da svi državni i lokalni organi da usvoje protokole za zaštitu od rodno zasnovane diskriminacije i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu
Indikator	Upućena preporuka

Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava
Datum početka	IV Q 2024
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Nerealizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	Nisu potrebna sredstva
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.3.3.	Uputiti Preporuku za sva javna preduzeća da usvoje protokole za zaštitu od rodno zasnovane diskriminacije i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu
Indikator	Upućena preporuka
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Sekretarijat Savjeta za konkurentnost
Datum početka	IV Q 2024

Datum završetka	
Status realizacije AAA	Nerealizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	Nisu potrebna sredstva
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.3.4.	Uputiti Preporuku za privatna preduzeća da usvoje protokole za zaštitu od rodno zasnovane diskriminacije i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu
Indikator	Upućena preporuka
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Unija poslodavaca Crne Gore
Datum početka	IV Q 2024
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Nerealizovano

Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	Nisu potrebna sredstva
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.3.5.	Izrada, štampanje i distribucija informativnih materijala kojima se upućuju osobe čija su prava povrijeđena na koji način se mogu obratiti organima koji će im pružiti zaštitu
Indikator	Broj i vrsta informativnih materijala
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Ministarstvo javne uprave, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, NVO-i, Unija poslodavaca i Sekretarijat savjeta za konkurentnost
Datum početka	I Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Nerealizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	6.000€ Donacije (Savjet Evrope, OSCE, UNDP)

Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 3.4:	Efikasnije zaštititi žene i osobe drugačijih polnih i rodni identiteta od ekonomskog nasilja
Aktivnost 3.4.1.	Organizovati informativnu kampanju preko medija i društvenih mreža za prepoznavanje ekonomskog nasilja za različite grupe ciljnih publika
Indikator	Broj i vrsta informativnih sadržaja
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministartvo rada i socijalnog staranja Partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, NVO-i
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Nerealizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	4.000€ Budžet CG / MRSS (Javni poziv za NVO-e)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	

Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.4.2.	Izmijeniti Pravilnik o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga (dodati na listu korisnika/ca žrtve rodno zasnovane diskriminacije i rodno zasnovanog nasilja), u skladu sa izmjenama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, čije se usvajanje očekuje u IV kvartalu 2023.
Indikator	Izmijenjen Pravilnik Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti nije usvojen u 2024.godini već je rok za usvajanje II kvartal 2025.godine. S obzirom na to da se Pravilnik ne može mijenjati bez prethodne izmjene Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti ova aktivnost je nerealizovana.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Partneri: NVO
Datum početka	I Q 2024
Datum završetka	III Q 2024
Status realizacije AAA	Nerealizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	II Q 2025
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	Nisu potrebna sredstva
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	

Mjera 3.5:	Podstaci tripartitni dijalog o izmjenama zakona kojima će se omogućiti veće učešće žena na tržištu rada i postizanje bolje ravnoteže između poslovnog i privatnog života
Aktivnost 3.5.1.	Organizovati tripartitno savjetovanja na temu postizanja bolje ravnoteže između poslovnog i privatnog života žena
Indikator	Broj učesnika/ca savjetovanja, prema instituciji/organizaciji, mjestu, i po polu U procesu usaglašavanja sa standardima EU u prethodnom periodu pripremljen je Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu (trenutno se nalazi kod EK), kojim se kroz implementaciju direktiva EU obezbjeđuju transparentni radni uslovi, uspostavlja balans između privatnog i poslovnog života, što u krajnjem doprinosi fleksibilnijim radnim uslovima na tržištu rada. Imajući u vidu da predmetne izmjene još uvijek nijesu stupile na snagu navedena aktivnost se odlaže kako je navedeno. Sigurna ženska kuća je sprovedla kvalitativno istraživanje kroz projekat „Ženski balans, cijena multitaskinga“. U istraživanju su prepoznati tradicionalni rodni obrasci. U istraživanju se precizno dokumentuje psihološki i društveni pritisak koji žene trpe usklađujući višestruke uloge. http://szk.co.me/2024/11/28/saopstenje-za-medijske-balansiranje-profesionalnog-i-porodicnog-zivota-nevidljivi-rad-zena/
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Partneri: Poslodavačka udruženja, sindikati, NVO-i
Datum početka	IV Q 2024
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Djelimično realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	IV Q 2025. godine početak I Q 2026. godine završetak
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	2.000€ Budžet CG/MRSS

Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.5.2.	Izrada Metodologije za mjerenje neplaćenih poslova njege i rada ženske populacije u domaćinstvu, u saradnji sa Upravom za statistiku
Indikator	Urađena metodologija Programom dostojanstvenog rada 2024-2027 koji je potpisan između Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga, Međunarodne organizacije rada, Unije poslodavaca Crne Gore, Unije slobodnih sindikata Crne Gore i Saveza sindikata Crne Gore biće odrađena Metodologije za mjerenje neplaćenih poslova njege i rada ženske populacije u domaćinstvu.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Partner: Uprava za statistiku
Datum početka	IV Q 2024
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Djelimično realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	I Q 2026. početak IV Q 2026. završetak
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	2,000 €, Donacije IPA, Međunarodna organizacija rada
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	

Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 3.6:	Organizovati kampanje za ravnomjerniju raspodjelu rada u kući, brige o djeci, starijim licima, osobama sa invaliditetom i sl. između muškaraca i žena i redovno pratiti podatke o učešću muškaraca i žena u neplaćenim poslovima njege i rada u domaćinstvu
Aktivnost 3.6.1.	Organizovati edukativnu kampanju preko medija i društvenih medija u cilju podsticanja ravnomjerne raspodjele rada u kući i podsticanje očeva da koriste roditeljsko odsustvo
Indikator	Broj edukativnih sadržaja Broj objavljenih priloga, po medijima Programom dostojanstvenog rada 2024-2027 koji je potpisan između Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga, Međunarodne organizacije rada, Unije poslodavaca Crne Gore, Unije slobodnih sindikata Crne Gore i Saveza sindikata Crne Gore biće odrađena Metodologije za mjerenje neplaćenih poslova njege i rada ženske populacije u domaćinstvu. Nakon izrade navedene metodologije izvršiće se promocija kao i edukativne kampanje preko medija i društvenih medija u cilju podsticanja raspodjele rada u kući te samim tim podsticanje roditelja da koriste roditeljsko odsustvo. Sigurna ženska kuća je u saradnji sa agencijom DeFacto spovala istraživanje na projektu „Nevidljivi rad žena – Balansiranje profesionalnog i porodičnog života“ . identifikovani su sistemski nedostaci ravnomjernog djeljenja kućnih poslova i brige u porodici, te da tradicionalno rodni obrasci ostaju duboko ukorijenjeni. Ukazuje se na potrebu za višeslojnim rješavanjima: socijalnim, institucionalnim i kulturnim. http://szk.co.me/2024/11/28/saopstenje-za-medije-balansiranje-profesionalnog-i-porodicnog-zivota-nevidljivi-rad-zena/?fbclid=IwY2xjawK8DKxleHRuA2FlbQlxMAABHni42hgZkQL-vxHTB8dy9z0ohNE1eka_zojdaE_PKNgfpg7Q-Gh9_j2YLC-n_aem_MCQ4uH9ksnzZgyg1WE7s7A
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Partneri: Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, NVO-i
Datum početka	IV kvartal 2024

Datum završetka	
Status realizacije AAA	Djelimično realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	IV Q 2026. početak II Q 2027. završetak
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	3.000 € Donacije (IPA, Međunarodna organizacija rada)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 3.7:	Osnažiti djevojke da se upisuju na osnovne, master i doktorske studije u STEM studijama (nauka, tehnologija, inženjerstvo, matematika)
Aktivnost 3.7.1.	Organizovati 3 interaktivne radionice za srednjoškolce/ke na temu uloge žena u nauci, po 1 u svakom od 3 regiona Crne Gore
Indikator	Broj učesnika/ca radionica, po polu, mjestu i školi Naučno tehnološki park je u saradnji sa Women4Cyber Montenegro, BIP Tech, Centrom za prava djeteta Crne Gore i NVO Roditeljska snaga Bar, organizovao dva događaja kreirana s ciljem da osnaže mlade djevojke da vjeruju u sebe i zakorače hrabro u svijet tehnologije i inovacija. Snaga znanja i mašte: Djevojčice u ICT-u u NTP Crne Gore - Naučno tehnološki park (ntpark.me) U okviru ESN-AIR projekta "Engaging Students for eNhancing internationalization practices in the Adriatic-Ionian Region", promovisano je značaj STEM predmeta u srednjim školama sa fokusom na ohrabrivanje djevojčica koji je nedovoljno zastupljen u ovoj oblasti. Stoga, u okviru promocije Dana otvorenih vrata Univerziteta Crne Gore, organizovana je informativnu sesiju pod nazivom „Workshop on STEM subjects“, koja je održana 28. februara 2025. godine.

	https://www.ucg.ac.me/objava/blog/1021/objava/194096-promocija-stem-disciplina-kroz-esn-air-projekat-podsticanje-ucenica-na-buducnost-u-nauci-i-tehnologiji
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija Partneri: Univerzitet CG, NVO-i
Datum početka	III kvartal 2023 - III kvartal 2024
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	9.000 € Budžet CG/ MN
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.7.2.	Organizovati takmičenje za srednjoškolce/ke za najbolji istraživački rad o ženama koje su doprinijele razvoju nauke u svijetu. Prva tri nagrađena rada objaviti na web-siteu i društvenim mrežama Ministarstva
Indikator	Broj prispjelih radova, po polu autora/e mjestu i školi Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija raspisuje literarni konkurs za učenike/ce osnovnih i srednjih škola na temu: „Žene u nauci – inspiracija za budućnost” Stručna komisija koju imenuje Ministarstvo će odabrati tri najbolja rada po kategorijama, kao i dodatne radove za pohvalu. Radovi će se razmatrati u dvije kategorije: <i>osnovne škole (V–IX razred)</i> i <i>srednje škole</i>. Autori/ke nagrađenih literarnih radova dobiće vrijedne nagrade koje podstiču znanje, maštu i radoznalost.

	https://www.gov.me/clanak/konkurs-zene-u-nauci-inspiracija-za-buducnost
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija Partneri: Univerzitet CG, NVO-i
Datum početka	III Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	3.000 € Budžet CG/ MN
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 3.8:	Procijeniti uticaj i sprovesti mjere prevencije kako bi se umanjio negativan uticaj klimatskih promjena i prirodnih katastrofa na zdravlje žena, muškaraca, osoba drugačijih polnih i rodni identiteta, kao i marginalizovanih i posebno osjetljivih osoba i grupa
Aktivnost 3.8.1.	Razviti metodologiju za praćenje uticaja klimatskih promjena na zdravlje žena, muškaraca i osoba drugačijih polnih i rodni identiteta
Indikator	Urađena metodologija U okviru projekta „Izrada Četvrte nacionalne komunikacije i Prvog dvogodišnjeg izvještaja o transparentnosti Crne Gore ka Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih nacija o promjeni klime – FNC/BTR” razvijen je radni zadatak za

	procjenu i ublažavanje uticaja klimatskih promjena na zdravlje ljudi. Uprkos tome što je konkurs za angažovanje stručnjaka objavljen četiri puta (14-27/06/2024, 27/06-08/07/2024, 19-29/07/2024 i 10-25/10/2024), nije bilo prijavljenih kandidata. Smatramo potrebnim da se konkurs ponovo objavi. Novi rok za podnošenje prijava omogućuje dodatno vrijeme za privlačenje kvalifikovanih kandidata, a biće praćen pojačanim naporima za promociju konkursa, uključujući ciljanu komunikaciju prema relevantnim stručnim krugovima . Ove mjere su neophodne kako bi se obezbijedilo angažovanje adekvatnog stručnjaka i osigurala uspješna implementacija planiranih aktivnosti.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera Partneri: Institut za javno zdravlje, Uprava za statistiku
Datum početka	IV kvartal 2023
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Djelimično realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	5.000 € Donacije (Četvrta nacionalna komunikacija o klimatskim promjenama)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	Preporuke za naredni period sprovođenja uključuju ponovno objavljivanje konkursa za angažovanje stručnjaka za procjenu i ublažavanje uticaja klimatskih promjena na zdravlje ljudi, uz razmatranje dodatnih mjera za povećanje vidljivosti i privlačenje potencijalnih kandidata.
Aktivnost 3.8.2.	Shodno metodologiji razvijenoj u okviru Aktivnosti 3.8.1, sprovesti istraživanje o uticaju klimatskih promjena na zdravlje žena, muškaraca i osoba drugačijih polnih i rodnih identiteta

Indikator	Urađeno istraživanje Veza mjera 3.8.1.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera Partneri: Institut za javno zdravlje, Uprava za statistiku
Datum početka	IV Q 2023
Datum završetka	II Q 2024
Status realizacije AAA	Nerealizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	10.000 € Donacije (IV Nacionalna komunikacija o klimatskim promjenama)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.8.3.	Na osnovu rezultata istraživanja opisanog u Aktivnosti 3.3.2 štampati informativne brošure/informativne postere za građanstvo o zaštiti zdravlja od negativnih posljedica klimatskih promjena i distribuirati ih preko mreže domova zdravlja u CG
Indikator	Izrađene brošure/informativni poster Broj domova zdravlja kojima su distribuirane brošure/informativni poster Veza mjera 3.8.1
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera Partner: Institut za javno zdravlje

Datum početka	II Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Nerealizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	5.000 € Donacije (IV Nacionalna komunikacija o klimatskim promjenama)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	

Preporuke za naredne faze sprovođenja strateškog dokumenta NSRR 2025-2029 sa AP 2025-2026.

- Jačanje institucionalnih kapaciteta za sprovođenje politike rodne ravnopravnosti SVA MINISTARSTVA I DRUGI ORGANI DRŽAVNE UPRAVE
- Izrada i usvajanje novog Zakona o rodnoj ravnopravnosti kojim će biti uspostavljen pravni osnov za formiranje nezavisnog nacionalnog mehanizma za rodnu ravnopravnost. MLJMP
- Novim Zakonom o rodnoj ravnopravnosti definisati ulogu i položaj dosadašnjih koordinatora za rodnu ravnopravnost u javnim institucijama. SVA MINISTARSTVA I DRUGI ORGANI DRŽAVNE UPRAVE
- Realizovati obuke na teme ostvarivanja rodne ravnopravnosti i rodno zasnovane diskriminacije za najviši rukovodni kadar u institucijama; MLJMP/UZLJR
- Zakonom definisati eksperte za rodnu ravnopravnost koji će biti službenici/ce koji posjeduju ekspertizu iz oblasti rodne ravnopravnosti MLJMP/ UZLJR
- Pravilnikom o unutrašnjoj sistematizaciji u svim organima javne uprave uspostaviti pozicije službenika/ce za poslove rodne ravnopravnosti. SVA MINISTARSTVA I ORGANI DRŽAVNE UPRAVE
- Formiranje tima unutar Uprave za statistiku za razvoj i promociju rodne statistike MLJMP/ MONSTAT
- Novim Zakonom o rodnoj ravnopravnosti ojačati orodnjavanje svih javnih politika i budžeta na nacionalnom i lokalnom nivou. MLJMP GSV MF
- Uvesti kontinuirane obuke za zaposlene u svim organima uprave koji su nosioci mjera iz Strategije, sa akcentom na primjenu rodne analize, rodno odgovornog budžetiranja i korišćenja rodno desegregiranih podataka. SVA MINISTARSTVA I ORGANI DRŽAVNE UPRAVE
- Obezbijediti savremena softverska rješenja i IT podršku za praćenje realizacije mjera i izvještavanje. NOSICI/PARTENRI BUDUĆIH MJERA NSRR 2025-2029
- Potrebno je kreirati komunikacionu strategiju za promociju NSRR koja uključuje sve ključne aktere: javne institucije, civilni sektor, medije i lokalne zajednice. MLJMP/ORR